

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZEMĚDĚLSKÁ FAKULTA

Studijní program: N4101 Zemědělské inženýrství

Studijní obor: Agroekologie

Katedra: Katedra krajinného managementu

Vedoucí katedry: doc. Ing. Pavel Ondr, CSc.

Diplomová práce

Studie aktuálního pohledu veřejnosti k problematice cestovního
ruchu a jeho vlivu na okolní krajinu

Vedoucí diplomové práce: Ing. Lubomír Bodlák, Ph.D.

Konzultant diplomové práce: doc. Ing. Eva Cudlínová, CSc.

Autor: Bc. Milan Hejda

České Budějovice, 2014

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury. Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě (v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Zemědělskou fakultou) elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Datum...

Podpis studenta

Poděkování

Děkuji Ing. Lubomíru Bodlákovi, Ph.D., za odborné vedení mé diplomové práce, cenné připomínky a vstřícný i obětavý přístup. Rovněž děkuji doc. Ing. Evě Cudlínové, CSc., za odborné rady, věcné návrhy a ochotný přístup.

ABSTRAKT

Diplomová práce měla za cíl zmapování názorové různorodosti, jednotlivých sociálních vrstev společnosti v otázce vlivu cestovního ruchu na krajinu. V první části hledám odpověď na otázku negativního či pozitivního vlivu cestovního ruchu na okolní krajinu. Druhá část se zabývá názorovým postojem jednotlivých sociálních skupin společnosti, které jsem dosáhl pomocí dotazníkové akce. Důvodem k vypracování této práce byla dynamičnost v rozvoji wellnessových typů hotelu, které jsou přímo závislé na okolní krajině.

KLÍČOVÁ SLOVA

Cestovní ruch, turismus, životní prostředí, ekonomika

ABSTRACT

The diploma thesis aims at mapping the differences in opinions of various social classes of the society in the matter of the effect of tourism on the landscape. The first part is intended to find an answer to the question of a negative or positive effect of tourism on the surrounding landscape. The second part examines the opinions of various social groups of the society, which were obtained in a questionnaire survey. The reason for drawing up this thesis was the dynamic character of the growth of wellness hotels that depend directly on the surrounding landscape.

KEYWORDS

Tourist industry, tourism, environment, economy

Obsah

1. Úvod	7
2. Literární přehled	8
2.1 Turismus a cestovní ruch	8
2.2 Historie cestovního ruchu	9
2.3 Významné organizace podporující cestovní ruch	10
2.4 Členění cestovního ruchu	11
2.5 Formy cestovního ruchu	15
2.5.1 Perspektivní formy cestovního ruchu	16
2.5.2 Faktory ovlivňující cestovní ruch	19
2.6 Ubytovací zařízení v cestovním ruchu	19
2.6.1 Kategorie ubytovacích zařízení	20
2.7 Environmentální přístup k cestovnímu ruchu	21
2.8 Krajina	22
2.9 Krajinný ráz	23
2.9.1 Krajinné složky	25
2.9.2 Genius loci	26
2.10 Ekologická stabilita	27
2.10.1 Chráněná území v ČR	27
2.11 Trvale udržitelný rozvoj	29
2.12 Oceňování krajiny	30
2.12.1 Oceňování přírodních zdrojů	30
2.12.2 Metody oceňování netržních statků a služeb přírody	31
2.13 Významné interakce mezi cestovním ruchem a krajinnou	36
2.13.1 Pozitivní přínosy cestovního ruchu	36
2.13.2 Negativní dopady cestovního ruchu	37
2.13.3 Charakteristika zařízení	39
3. Metodika	40
3.1 Dotazníková akce	40
4. Výsledky	41
4.1 Do jaké míry lidé vnímají pozitivní a negativní vlivy cestovního ruchu na krajinu?	41
4.2 Jaké složky krajiny preferují hosté RSK a jakou formu rekreace vyhledávají?	44
4.3 Jak si hosté RSK cení jednotlivých krajinných složek?	46
4.4 Preferují hosté RSK služby přírody lesa či vody před vlastní rekreací?	47
5. Diskuze	48
5.1 Dotazníková akce	48
5.2 Doporučení	49
6. Závěr	51
Literatura	52
Přílohy	58

1. Úvod

Téma problematiky vlivu cestovního ruchu na okolní krajinu jsem si vybral především z důvodu dynamického rozvoje cestovního ruchu a neustále se měnících forem turismu, které lze označit za jakýsi fenomén současné doby. Tento fenomén je obzvláště patrný ve vztahu člověka k přírodě i k přírodním hodnotám. S rozvojem cestovního ruchu, zejména pak wellnessových typu ubytovacích zařízení, je výrazně zvyšován tlak na okolní krajinu. Lidé se domnívají, že příroda, ve které se pohybují je samozřejmostí, je tu pro člověka a tudíž ji není zapotřebí chránit. Je tomu opravdu tak? Nemalou úlohu při výběru mé diplomové práce sehrál i fakt, že mé pracovní zařazení s tímto oborem úzce souvisí.

Diplomovou práci jsem rozdělil na dvě části, přičemž první byla zaměřena na literární přehled, nalezení souvislostí a zdokumentování celé problematiky. V druhé části jsem se zabýval výsledky mého vlastního výzkumu, který jsem provedl formou dotazníkového šetření. Získaná data mi poté sloužili jako základ k vyhodnocení a dosažení relevantních výsledků.

Cílem mé diplomové práce bylo zjistit, zda a do jaké míry lidé vnímají negativní vlivy cestovního ruchu na okolní krajinu. Cílem mého zájmu bylo zjistit, jaké složky přírody preferují hosté Resortu Svaté Kateřiny a jakou formu rekreace vyhledávají. Posledním cílem mé diplomové práce bylo zjistit, jak si hosté Resortu Svaté Kateřiny cení jednotlivých složek přírody a zda preferují služby přírody lesa nebo vody před vlastní rekreací či nikoliv.

2. Literární přehled

2.1 Turismus a cestovní ruch

Etymologicky je slovo turismus složeno z „tour“, což je z latinského „tornare“ a řeckého „tornos“, které znamená kruhový pohyb okolo centrálního bodu nebo osy. Tento význam se v moderní angličtině změnil v „otočení jednoho“. Přípona „ism“ je definována jako akce nebo proces, také jako typické chování či kvalita (Závodná, 2012). Turismus je označován jako složitý socioekonomický jev, který zasahuje do celé řady ekonomických i mimoekonomických (sociálních, psychologických, ekologických a geografických) oblastí společnosti. Osoba vykonávající turistiku je vyjádřena jako činnost osoby, která cestuje na přechodnou dobu do míst mimo její běžné prostředí a to na dobu kratší, než je stanovena, přičemž hlavní účel cesty je jiný než vykonávání výdělečné činnosti v navštíveném místě (Palatková a Zichová, 2011). Turismus je tedy činnost, kterou vykonávají turisté ve svém volném čase obvykle za účelem poznání, uskutečňující se pomocí cestovního ruchu, který umožňuje blíže charakterizovat jednotlivé části věcného projevu, různých forem a druhu. Obecně je cestovní ruch chápán jako krátkodobý přesun lidí na jiná místa, než jsou místa jejich obvyklého pobytu, za účelem pro ně příjemných činností. Tato definice, byť zní jednoduše, zcela neodráží veškeré aspekty a důvody pro cestování lidí. Opomíjí totiž lukrativní oblast služebních cest, kde hlavním smyslem cestování je práce nikoliv zábava. Problémem při stanovení přesných hranic pro definování cestovního ruchu je fakt, že není snadné určit, jak daleko musí člověk cestovat nebo kolik nocí musí strávit mimo domov, abychom jej mohli považovat za turistu. Z tohoto důvodu vzešla myšlenka, že je vhodné nepovažovat cestovní ruch za samotné odvětví, ale za činnost, která je výsledkem služeb jiných odvětví, jako jsou ubytování, stravování a doprava (Horner a Swarbrooke, 2003). Cestovní ruch je nutno chápat ve dvou rovinách. První rovinou je oblast spotřeby, kdy je brán jako způsob uspokojování potřeb. Druhé hledisko zahrnuje oblast podnikatelských příležitostí v mnoha oborech lidských činností, kdy hraje významnou roli a je součástí ekonomiky společnosti. Za mezní v definování cestovního ruchu považujeme konferenci Světové organizace cestovního ruchu (WTO - World Tourism Organization), která se konala v Ottavě v roce 1991, kde došlo k obsahovému vymezení. Cestovní ruch podle WTO znamená „dočasnou změnu místa pobytu, tj. cestování a přebývání mimo místo trvalého bydliště, ne déle než 1 rok, zpravidla ve volném čase za účelem rekreace, rozvoje poznání a spojení mezi lidmi“ (Ryglová, 2009).

Kašpar (2011), se dále zamýšlí nad motivací lidí, která vede k cestovnímu ruchu:

- touha po bezprostředním poznávání
- smysluplné trávení volného času ať je tím cokoliv
- návštěva známých míst a lidí
- dobrodružství, včetně adrenalinového sportu

2.2 Historie cestovního ruchu

Za nejstarší cestovatele jsou považovány Řekové, Egypťané, a Římané. První doložené popisy z cest od řeckého dějepisce jsou z roku 480 - 425 př. n. l. Důležitým rysem pro cestování, je dostatek volného času a jeho stálost. Volný čas lidé využívali ke vzdělávání, společenské činnosti, k aktivnímu odpočinku, zájmovým činnostem a k výchově dětí. V minulosti jen málo lidí se mohlo těšit z využití volného času. Pro mnohé využití volného času bylo spjato s náboženstvím. Cestovní ruch v původním slova smyslu byl považován za jiný výraz pro cestování a způsob jak se přemístit (Ryglová, 2009). Ve středověku patřilo cestování ke společenskému bontonu, nejvyšších vrstev šlechty, zejména mladých šlechticů, později i synů bohatých měšťanů. Na cestách byly obvykle doprovázeny studenty či chudými učiteli. Známy a velmi populární byly grand tours 1661-1700 a 1814-1820 (Jakubíková, 2012). Skutečná historie cestovního ruchu se však začíná datovat přibližně až od roku 1918. Od tohoto roku je cestovní ruch považován za zcela nový jev a teprve začínají být rozpoznávány jeho různé stránky a dopady. Od roku 1918 až do roku 1945 byly položeny základy systematického zkoumání, které byly zveřejněny v práci Hunzíkera a Krapfa. V období 1945 až 1952 dochází k vědeckému zkoumání cestovního ruchu, především metodami statistickými (Kašpar, 2011). Koncem padesátých let dochází k postupnému útlumu až stagnaci, přičemž se výrazně mění i filosofie turistického podnikání. Soukromý sektor byl likvidován a převzat do státního a odborářského vlastnictví, čímž byly značně omezeny možnosti dalšího rozvoje. K určitému oživení došlo v 70. a 80. letech minulého století. Zásadní zvrat v demokratizaci přinesl rok 1989 díky čemuž, dochází k zásadní změně ve vývoji a organizaci cestovního ruchu v České republice. První krok změn byl zahájen v roce 1991 zákonem o malé privatizaci, kterým byla postupně navracena znárodněná zařízení především základní infrastruktury cestovního ruchu do rukou fyzických osob, které začínají pozvolna s podnikáním. Jednalo se především o menší ubytovací, pohostinská a restaurační zařízení, byť značně zanedbaných. Tento proces přetrvával přibližně dalších 15 let. Navazující velká privatizace znamenala ještě zásadnější změnu majetkových poměrů, především u významnějších zařízení základní infrastruktury (hotely, lázeňská zařízení), která byla realizována v roce 1993-2000 (Vystoupil a kol., 2010).

2.3 Významné organizace podporující cestovní ruch

Racionální koordinace cestovního ruchu je základním předpokladem pro přínos žádoucích efektů turismu a je nutné vytvářet pro něj potřebné podmínky a současně vhodnými nástroji podněcovat jeho udržitelný rozvoj. Tuto odpovědnost můžeme rozdělit do dvou hledisek dle umístění instituce či organizace (Ryglová, 2009):

- domácí instituce a organizace
- mezinárodní instituce a organizace

K hlavním domácím institucím a organizacím České republiky, zabývající se monitoringem a poradenstvím jsou podle Palatkové a Zichové (2011) tyto:

- Ministerstvo pro místní rozvoj - „cílem ministerstva je využít legislativní nástroje při vytváření podmínek pro rozvoj cestovního ruchu v České republice a pomocí jasných pravidel dosáhnout lepší ochrany spotřebitele a stanovit pravidla pro provoz cestovních kanceláří a agentur“ (www.mmr.cz).
- Česká národní banka - má postavení veřejnoprávního subjektu s kompetencemi správního úřadu. ČNB určuje měnovou politiku, vydává bankovky a mince, řídí peněžní oběh, platební styk a vykonává dohled nad subjekty finančního trhu. V platební bilanci sleduje ČNB položku turismu - příjmy a výdaje.
- Český statistický úřad - vykonává státní statistickou službu na základě zákona č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě a využívá svých dislokovaných pracovišť v krajích České republiky (Palatková a Zichová, 2011).
- CzechTourist - Česká centrála cestovního ruchu je státní příspěvková organizace, jejímž zřizovatelem je Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. Cílem agentury je státní propagace cestovního ruchu prostřednictvím aktivit prováděných podnikatelskými subjekty a rozvoj střednědobé a aktuální strategie pro marketing produktů cestovního ruchu na domácím i zahraničním trhu (Ryglová, 2009).

Mezi významné mezinárodní organizace zařazujeme:

- UNWTO (United Nations World Tourism) - je specializovanou agenturou Organizace spojených národů a je vedoucí mezinárodní organizací v oblasti cestovního ruchu, kde sdružuje 150 plnoprávných členů. Hlavní sídlo je v Madridu. Hlavní a rozhodující roli hraje UNWTO v podpoře zodpovědného, udržitelného i dostupného cestovního ruchu a především je zaměřena na zájmy vyvíjejících se zemí třetího světa (Ryglová, 2009).

- WTTC (World Travel & Tourism Council) - čili Světová rada cestování a turismu je druhou nejvýznamnější organizací působící v mezinárodním turismu. Přestože má WTTC mimovládní charakter, úzce spolupracuje s mezivládními organizacemi a jejím posláním je zejména:
 - zvýšení povědomí o plném dopadu turismu na ekonomiku
 - využití potenciálu turismu
 - soulad rozvoje turismu a jeho vlivu na sociální, kulturní i životní prostředídlouhodobé sledování růstu a prosperity (Palatková, 2011)

- OECD (Organisation for Economic Cooperation and Development) - čili Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj sídlící v Paříži má za hlavní cíl dosažení nejvyššího možného udržitelného ekonomického růstu i zaměstnanosti, zvýšení životního standartu obyvatel členských zemí a podpora finanční stability. OECD funguje na bázi výborů a pracovních skupin, přičemž jedním z výborů je výbor pro turismus. Cílem tohoto výboru je maximalizovat ekonomické a sociální efekty aplikované na životní prostředí, prostřednictvím turismu, podporovat a propagovat udržitelný turismus i mezinárodní spolupráci (Palatková, 2011).

- ETC (European Travel Commission) - či Evropská komise cestovního ruchu se podílí na marketingových aktivitách, v zámořských trzích a na trendech v evropské turistice, přičemž zároveň spolupracuje s CzechTourist (Rygllová, 2009).

2.4 Členění cestovního ruchu

Proto, aby se určité území stalo cílem cestovního ruchu, musí vykazovat určité podmínky. V základním pohledu lze vyčlenit dvě hlavní skupiny podmínek, kterými je lokalizace a realizace. Lokalizační podmínky cestovnímu ruchu umožňují umístění a rozvíjení cestovního ruchu v určitém území na základě charakteristiky nabízeného území. Jsou vyjádřeny buď atraktivitou místní přírody a krajiny nebo místními kulturními hodnotami a pozoruhodnostmi, popřípadě oběma sektory. Realizační podmínky cestovního ruchu umožňují uskutečňovat vlastní nároky účastníku cestovního ruchu. Tyto realizační podmínky lze rozdělit z hlediska:

- dopravní dostupnosti
- materiálně - technické dostupnosti
- dostupnosti ubytovacího zařízení
- dostupnosti stravovací
- dostupnosti sportovního vyžití
- dostupnosti zábavy

(Bína, 2002)

Ryglová (2009), člení cestovní ruch z hlediska místa jeho realizace:

- a) Domácí - je realizován přímo na území daného státu, osobami které žijí uvnitř těchto hranic. Domácí turismus je definován jako turismus osob, které trvale sídlí v dané zemi, cestují uvnitř tohoto státu a nepřekračují jeho hranice (Ryglová, 2009). Domácí turismus je vnímán ve vztahu k pasivnímu turismu jako druhořadý a cesty nebo dovolená v zahraničí mají větší váhu nežli cesty či dovolená v tuzemsku. Domácí turismus se rozvíjel významněji již od poloviny 19. století, avšak „zlatá éra“ nastala v poválečném období. K rozvoji domácího turismu nesporně přispěl fakt, že turismus obsahoval tehdy národnostní a vlastenecký rozměr, který byl podporován činností spolků a klubů (Sokol, Klub českých turistů). Hlavními destinacemi domácího turismu byly lázeňská města, především Praha. V současné době se motiv domácího turismu změnil směrem od uspokojení potřeb relaxačních směrem k potřebám seberealizace a uznání. Ukazatele domácího turismu jsou evidovány v podobě statistiky u Českého statistického úřadu (Palatková a Zichová, 2011).

- a) Zahraniční - dochází k překračování hranic jednoho či více států. Jedná se o výjezdový cestovní ruch spojený s výjezdy osob z tuzemska do zahraničí a dále příjezdový cestovní ruch spojený s příjezdy osob ze zahraničí do tuzemska.

- b) Aktivní - termín aktivní turismus je odvozen od účinku, který vykazuje daný typ zahraničního turismu na platební bilanci státu. Aktivní turismus tedy znamená příliv deviz (Palatková, 2011). Tento typ turismu je důležitý z hlediska ekonomiky daného státu, do kterého turisté přijíždí, protože je zdrojem příjmů pro místní ekonomiku (Ryglová a kol., 2011). Poptávka v aktivním turismu je ovlivněna obdobnými faktory jako poptávka po pasivním a domácím turismu, tedy faktory individuálními, společensko-kulturními, ekonomickými, ekologickými a technologickými. V aktivním turismu sehrávají významnou roli ještě další vlivy, kterými jsou politické a legislativní regulace státu, při vstupu na jejich území. Aktivní, neboli příjezdový turismus do České republiky, je jednoznačně orientován na městský a kulturně-poznávací turismus, tedy na městské destinace, především Prahu. Základní ukazatele aktivního turismu sleduje Český statistický úřad (ČSÚ) ve statistické řadě o návštěvnosti hromadných ubytovacích zařízení (Palatková a Zichová, 2011).

- c) Pasivní - pasivním turismem označuje takový typ turismu, který je realizovaný obyvatelstvem domácí ekonomiky v zahraničí, kdy dochází k odlivu peněžních prostředků z domácí ekonomiky do zahraničí. Statistická data o pasivní formě turismu eviduje Český statistický úřad. Rozvoj pasivního turismu nastal bezprostředně po vzniku samostatného Československa v roce 1918. Dalším významným mezníkem byl rok 2004, kdy Česká republika vstoupila do Evropské unie společně s dalšími deseti státy. Pokračující nárůst životní úrovně českého obyvatelstva v kombinaci s posilujícím kurzem koruny i rozšiřující se nabídkou destinací a služeb na českém trhu vedly k zatím nejdynamičtějšimu nárůstu poptávky v pasivním turismu (Palatková a Zichová, 2011).
- d) Tranzitní - pojednává o průjezdu cestujících přes území projížděného státu do jiného cílového státu, většinou bez přenocování, v rámci lhůty stanovené projížděným státem, nebo se jedná o pohyb cestujících v letištním prostoru při mezipřistání letadla, aniž by procházel celním odbavením a pasovou kontrolou.

Mezinárodní cestovní ruch (turismus) představuje nejširší pojem z hlediska územní realizace turismu, který zahrnuje pohyb účastníků turismu mezi státy, bez konkrétního teritoriálního učení. Cestovní ruch, jako takový lze rozčlenit do dvou základních skupin:

- 1) Výjezdový - definujeme jako aktivitu návštěvníka mimo sledovanou zemi, buď jako součást cesty v rámci pasivního turismu, nebo jako součást cesty v rámci domácího turismu.
- 2) Příjezdový - zahrnuje aktivity návštěvníka uvnitř sledované země během cesty v rámci příjezdového turismu.

Mezinárodní cestovní ruch označujeme jako takový typ turismu, kdy dochází k překročení hranic národního státu. K velkému rozvoji mezinárodního cestovního ruchu došlo rozvojem dopravy, služeb a dopravních prostředků. Některé státy si již uvědomily ekonomický význam zahraničního obchodu a začaly s intenzivní podporou cestovního ruchu. Obecně lze říci, že cestovní ruch, zejména mezinárodní vykazuje tyto typické rysy:

- zasahuje do všech sfér společnosti
- vykazuje znaky masovosti a dynamiky
- statisticky je sledován (Ryglová, 2009)

Ryglová (2009) dále rozčleňuje území České republiky podle předpokladu pro rekreaci, rozvoj cestovního ruchu a zároveň navrhuje strukturu, formu i intenzitu

jejich využívání. Tato fragmentace je prováděna na základě tzv. rajonizace cestovního ruchu, který dělí území na ty s převahou přírodních podmínek vhodných pro rekreaci a na ty s převahou vlastností pro cestovní ruch spíše nevhodný. Česká republika je rozdělena do 47 územních jednotek označených jako oblasti cestovního ruchu I., II., III., IV. Tyto jednotlivé kategorie zaujímají 79 % rozlohy České republiky. Jednotlivé oblasti se liší svým významem v mezinárodním i lokálním měřítku.

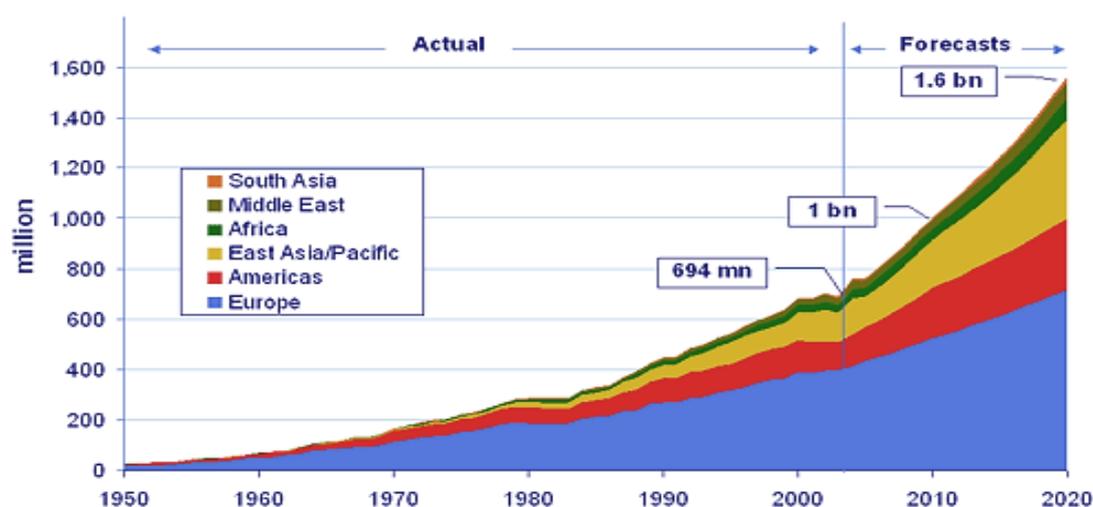
Členění cestovního ruchu na menší celky, má značný význam z globálního hlediska při vytváření jednotlivých analýz regionálních trendů vývoje v cestovním ruchu. Metodika regionálního rozdělení mezinárodního cestovního ruchu podle UNWTO kalkuluje s pěti regiony, s osmnácti sub-regiony i s jednotlivými zeměmi či destinacemi.

Regiony cestovního ruchu:

- Evropa - zahrnuje území od západního pobřeží až po Kamčatku, včetně bývalého Sovětského svazu
- Asijsko-pacifický region - zaujímá území od Iráku, přes Irán, Afganistán, Mongolsko až po Japonsko
- Amerika - představuje Severní, Jižní a Střední Ameriku
- Afrika - odpovídá teritoriu afrického kontinentu, vyjma Libye a Egypta
- Střední východ - zahrnuje Spojené arabské emiráty, Saudskou Arábii, Kuvajt, Palestina, Jemen, Sírii, Lisabon, Egypt i Libyi, (graf č. 1).

(Palatková, 2011).

Graf č. 1. Historická a budoucí prognóza vývoje mezinárodního cestovního ruchu (turismu) od roku 1950 až do roku 2020.

Zdroj: UNWTO - TourismHighlights, 2013 Edition, staženo dne: 8. 12. 2013

2.5 Formy cestovního ruchu

V odborné literatuře nalezneme mnoho různých druhů členění cestovního ruchu podle systematiky. Základní členění jednotlivých forem cestovního ruchu, koresponduje s členěním primárních potřeb, které jsou cílem účastníků.

Formy cestovního ruchu:

- Rekreační - přispívá k regeneraci a reprodukci fyzických a duševních sil, přičemž je nejčastěji realizován v přímé návaznosti na vodní, lesní i horské prostředí.
- kulturně poznávací - cílem je poznávání rozličných tradic, zvyklostí, kultur i samotné historie
- sportovně turistický - je založen na aktivním odpočinku jejich zájemců, prostřednictvím sportovních aktivit. Obsahem může být i organizování pasivní účasti na sportovních činnostech.
- léčebný a lázeňský - využívá přírodní léčivé zdroje a je zaměřen na prevenci, léčbu, celkovou obnovu fyzických a duševních sil jednotlivců pomocí relaxace. (Rygllová, 2009)

Jetmar (2007), dále rozpracovává jednotlivé formy cestovního ruchu:

- náboženský cestovní ruch - hlavním motivem je návštěva poutních míst, církevních památek a pamětihodností připomínající významné církevní události.
- cestovní ruch se vzdělávacími motivy - bývá vymezen jako speciální forma cestovního ruchu, která je zaměřena na vzdělání, čemuž je přizpůsoben i celý pobyt. Typickým příkladem jsou zájezdy s výukou cizích jazyků.
- cestovní ruch se sportovními motivy - jsou zájezdy orientované na zlepšení fyzické kondice.
- cestovní ruch se společenskými motivy - je zaměřen především na společenské styky a komunikaci mezi lidmi. Je orientovaný především na přeshraniční oblasti.
- cestovní ruch s dobrodružnými motivy - zahrnuje adrenalinové sportovní vyžití prostřednictvím extrémních sportů, testující maximální hranice člověka.
- cestovní ruch s profesními motivy - realizovaný především v pracovní době účastníku, který lze dále rozdělit:
 - obchodní cestovní ruch
 - kongresový cestovní ruch
 - cestovní ruch veletrhů a výstav
 - cestovní ruch vedoucí k motivaci, loajálnosti a vyšším výkonům zaměstnanců

- cestovní ruch zaměřený na poznávání přírodních krás - jde o takový cestovní ruch, jejichž motivem je poznávání hlubšího přírodního prostředí. Jedná se především o návštěvu národních parků, chráněných krajinných oblastí, přírodních rezervací nebo jiných vzácných přírodních atraktivit.

2.5.1 Perspektivní formy cestovního ruchu

Nesporným faktem je, že cestovní ruch je významnou součástí české ekonomiky. Stále více roste jeho podíl při tvorbě hrubého domácího produktu. Velkou příležitostí k dalšímu rozvoji v České republice je podpora vzniku a rozvíjení perspektivních forem a produktů cestovního ruchu. Jednotlivé formy cestovního ruchu (mezinárodní i domácí) vycházejí ze zaměření cestovního ruchu na uspokojování určitých konkrétních potřeb účastníků (Ryglová, 2009). Ryglová a kolektiv, (2011) mezi perspektivní formy cestovního ruchu zařazuje:

- cestovní ruch dětí a mládeže
- cestovní ruch seniorů
- kongresový cestovní ruch
- golfovou turistiku
- lázeňství a wellness
- cestovní ruch na venkově
- pěší a cykloturistiku
- náboženský cestovní ruch
- kosmickou turistiku
- venkovská turistika

Ryglová (2009) ve venkovské turistice spatřuje značný potenciál pro budoucí vývoj.

Venkovská turistika

Značný zájem turistů, ať domácích či zahraničních o finančně nenáročnou a pohodovou dovolenou, umožnil vznik nových forem turismu, které jsou situovány do venkovských oblastí. Česká republika nabízí více jak tisíc podnikatelů s kapacitou přesahujících deset tisíc lůžek. Nejznámější ubytovací objekty venkovské turistiky jsou umístěny především na Šumavě, v jižních Čechách, v Podkrkonoší a v Orlických horách. Venkovská turistika je turistika provozovaná v zemědělských oblastech. Poprvé byla tato forma turismu uskutečněna, jako alternativní forma turistiky ve Spojených státech amerických v 60. letech 20. století. Turismus na farmě je orientován na zemědělské aktivity, přičemž ubytování je zajištěno přímo na farmě. Klient se účastní pracovních aktivit a stravuje se společně s farmářem. Takový druh turismu se nazývá zemědělská turistika (Prskavcová, 2013).

V současné době Ryglová (2009), dělí venkovní cestovní ruch na dvě skupiny:

- 1) Opakované rekreační pobyty - v podmínkách České republiky jde o chataření a chalupaření, které jsou realizovány především ve vlastních či pronajatých chatách a chalupách. V globálním pohledu do této kategorie zařazujeme i farmy a ranče.
- 2) Jednorázové turistické a rekreační pobyty - do této kategorie jsou zahrnovány subprodukty turistiky:
 - agroturistika
 - ekoturistika
 - ekoagroturistika
 - pěší turistika a cykloturistika
 - hipoturistika

Agroturistika

Agroturistika je forma venkovské turistiky, která je realizována přímo ve venkovském prostoru a umožňuje ubytování rekreantu v hotelu nebo rekreačním centru (Prskavcová, 2013). Agroturistika je provozována zemědělskými prvovýrobci a slouží jim jako dodatečný finanční zdroj k udržení nebo rozšíření hlavní zemědělské činnosti. Poskytuje zájemcům ubytování a stravu na venkovských statcích a umožňuje účastnit se prací souvisejících se zemědělskou výrobou či chovem hospodářských zvířat. V České republice se začátky agroturistiky datují od roku 1993, kdy prvních 15 farem bylo ochotno a schopno uvítat zahraniční turisty. Provozovatelem agroturistiky může být rodinná firma či jiný zemědělský podnik. Význam agroturistiky pro přírodu spočívá v zachování, obnově a rozvoji venkovského prostoru, slouží jako zdroj příjmů pro zemědělce i region a mírní důsledky nepříliš efektivní zemědělské výroby (Ryglová, 2009).

Ekoturistika

Ekoturismus je vymezen jako putování přírodou a její pozorování, proto se rozvíjena především v krajinářsky a přírodně hodnotných oblastech s trasami pro jedno a vícedenní pochody, zejména chráněné krajinné oblasti a národní parky (Ryglová, 2009). Ekoturismus je provozován v malém počtu turistů, zejména v zahraničí, kde je soustředěn na pozorování ptactva (Pořízková, 2011). Ryglová (2009), uvádí rozdělení podle WTO (World Trade Organization) dvou hlavních kategorií. První kategorií je turistika založená na přírodě, při které je hlavní motivací

turistů „pozorování a obdivování přírody“. Druhou kategorií je „ekoturistika“, která je též založena na přírodě, ale také v sobě obsahuje prvky vzdělávací a interpretační.

Ekoagroturistika

Ekoturistika má podobné rysy jako agroturistika, ale odehrává se na ekologicky hospodařících farmách s certifikací bio. Podporou ekologického zemědělství a oživením venkova pomocí šetrné turistiky se zabývá evropská nevládní nadace ECEAT (Evropské centrum pro ekoagroturistiku), (Ryglová, 2009).

Pěší turistika a cykloturistika

Pěší turistika je značně rozšířeným sportem, který je praktikován napříč věkovou strukturou obyvatelstva, umožňující poznávání přírodních krás a to nejen v tuzemsku, ale i v zahraničí. Česká republika nabízí nepřehledné množství historických monumentů, hradů, zámků, tvrzí, klášterů i ostatních památek, které skýtají značný potenciál, zvláště pro pěší turistiku (Kukal a kol., 2010). Nezbytným krokem, který umožňuje realizaci pěší turistiky a cykloturistiky je budování nových stezek pro tyto aktivity. Přírodně blízké rekreační cesty a stezky přinášejí celou řadu výhod. Poskytují atraktivní podmínky k aktivní rekreaci a zvyšují kvalitu života lidí v blízkém okolí. Stezky mohou také přitáhnout návštěvníky z jiného regionu i zahraničí a tím slouží jako strategický produkt cestovního ruchu (Davis, 2007). Příkladem mezinárodní cyklotrasy je Jantarová cyklostezka, vedoucí z Rakouska až do Polska, přičemž v tuzemsku protínají významná moravská města Olomouc, Brno, Prostějov, Ostravu. Řada cyklotras je budována v rámci mezinárodního projektu Greenway - Zelené stezky. Zelené stezky jsou určeny nejen pro cyklisty, ale i pro pěší lyžaře či pro jízdu na koních (Ryglová, 2009).

Hipoturistika

Hipoturistika je forma cestovního ruchu, která je založena na chovu koní a jejich využití. Rozvoj hipoturistiky nastal v 90. letech minulého století v souvislosti s chovem koní, následným využitím pro hipoterapii i jezdeckou turistiku. V pozdější době jsou k dispozici i rekreační a sportovní formy hipoturistiky (Ryglová, 2009).

2.5.2 Faktory ovlivňující cestovní ruch

Faktory ovlivňující rozvoj cestovního ruchu můžeme rozdělit na objektivní faktory a subjektivní faktory. Mezi objektivní faktory patří:

- politické faktory - podmínka míru v dané destinaci pro uskutečňování cestovního ruchu je bazální, přičemž velký význam lze spatřovat v politickém systému daného státu, v míře kriminality, teroru a násilí.
- ekonomické faktory - zahrnuje směnitelnost měny, výši reálné mzdy, státní zdroje, UNESCO.
- demografické faktory - vyjadřuje počet obyvatel, jeho rozložení z hlediska věkového, mobility a délky života.
- ekologické faktory - jsou v přímé návaznosti na kvalitu životního prostředí
- administrativní faktory - jsou vymezeny souborem právních předpisů, zákonů, vyhlášek o cestovním ruchu, např. daňová legislativa, pasové a vízové podmínky.
- sociální vlivy - dosažená úroveň vzdělání, životní styl, fond volného času.
- materiálně-technické vlivy - jsou vyjádřeny rozvojem informačních technologií, rezervačními systémy, stravováním, ubytováním.

Do druhé kategorie zařazujeme zejména psychologické vlivy, které souvisejí se spotřebitelským chováním, přičemž jsou ovlivňovány psychologickým vnímáním spotřebitelů. Těmito psychologickými faktory jsou: motivace, vnímání, postoje a učení (Rygllová, 2009).

2.6 Ubytovací zařízení v cestovním ruchu

Cestovní ruch se projevuje jako mnohostranný společenský ekonomický jev, který vytváří podnikatelské příležitosti například poskytováním ubytovacích služeb. Původně sloužilo ubytování pouze k přenocování a čerpání služeb s ubytováním spojených. V minulosti mezi první ubytovací zařízení patřily zájezdní hostince, které vznikaly v souvislosti s cestováním za obchodem a to zejména ve vztahu s rozvojem dostavníkové dopravy, pošty i železnice. Ubytovací službou rozumíme krátkodobý pronájem pokoje za účelem uspokojení základních potřeb člověka. Ubytovací služba je souhrnem činností, jejichž prioritou je zajistit návštěvníkům pocit druhého domova. Ubytovací úsek je důležitým úsekem v ubytovacím zařízení, protože u většiny hotelů tento úsek vytváří více příjmů, než je tomu u jiných výnosných středisek (Křížek a Neufus, 2011). Zájezdní hostince jsou často považovány za předchůdce hotelů. Termín hotel, jako samostatné zařízení pro ubytování cestující veřejnosti se objevil na přelomu 18. a 19. století. Slovo hotel, je převzaté z francouzštiny, kde vznikl ze středověkého latinského pojmenování hostince (Rygllová, 2009). S rozvojem společnosti dochází k transformaci ubytovacích zařízení na moderní formy hotelnictví, kde se zvyšuje kvalita nabízených produktů i

pohodlí. Tak jak stoupají nároky hostů a roste konkurence, ubytovací zařízení hledají nové příležitosti své nabídky (Jakubíková, 2012).

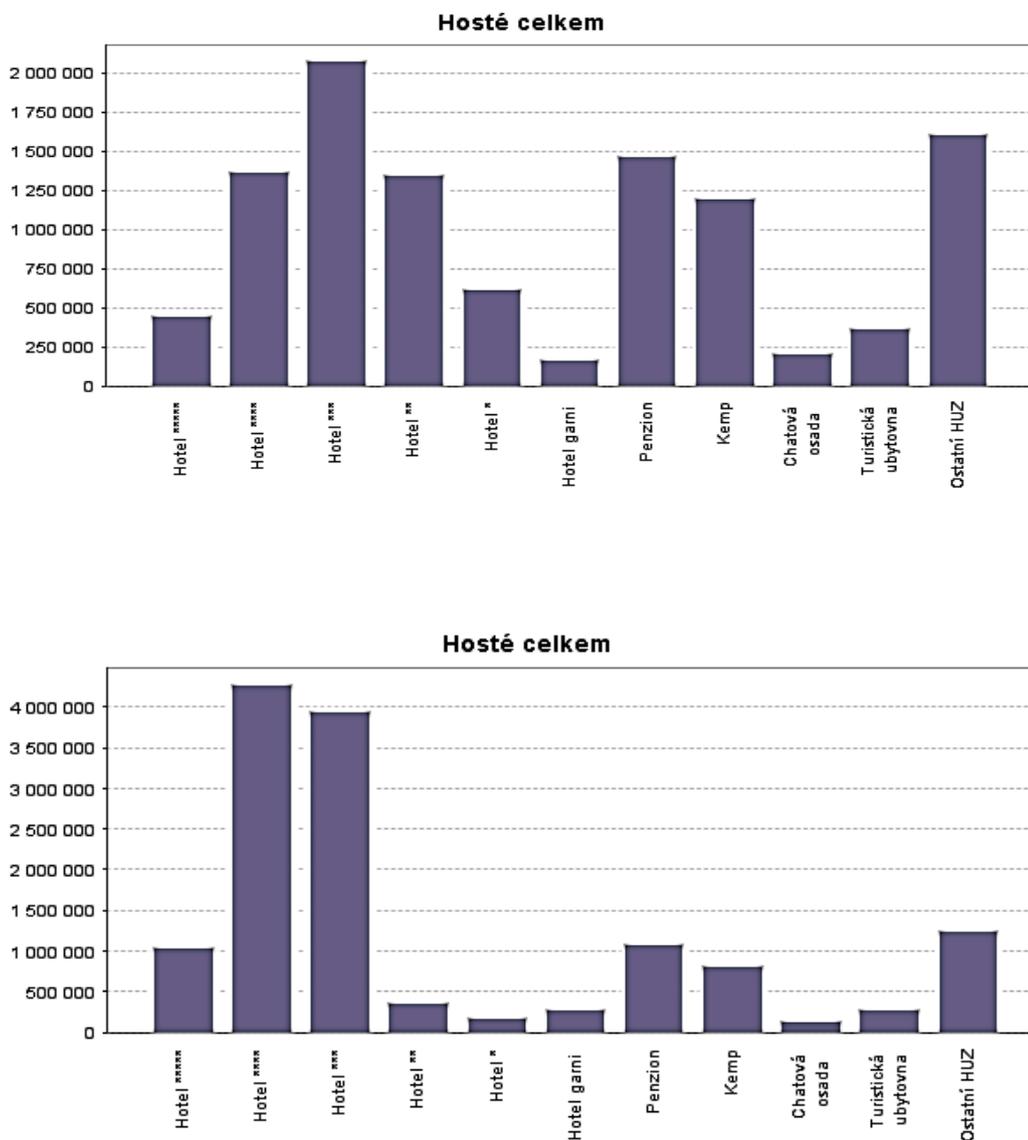
2.6.1 Kategorie ubytovacích zařízení

Kategorizace ubytovacích zařízení znamená proces, kdy dochází k rozčlenění ubytovacích zařízení do jednotlivých kategorií (Křížek a Neufus, 2011). Ubytovací zařízení rozčleňujeme na dvě základní formy. První formou jsou hotely a druhou formou jsou parahotelová zařízení. Do parahotelových zařízení řadíme turistické ubytovny, chatové osady, kempy, rekreační objekty v soukromém vlastnictví, jako jsou chaty, sruby, chalupy (Jakubíková, 2012).

Ubytovací zařízení jsou členěny podle několika hledisek:

- podle způsobu výstavby
 - pevná - hotely, motely, penziony, ubytovny, chatové osady, kempy, ubytovny v soukromí
 - pohyblivá - lodě, lůžkové vozy, botely, obytné přívěsy
- podle časového využití
 - dvousezónní - léto, zima
 - jednosezónní - léto nebo zima
- podle druhu zařízení
 - hromadná - hotel, hotel garni, motel, pension, hotel, kemp, chatová osada, turistická ubytovna
 - individuální - ubytování v soukromí
- podle kategorií - jednotlivé kategorie hotelu, jsou členěny dle vybavení daného zařízení v návaznosti na služby, které poskytuje, ale i úrovní a kvalitě, tedy od jednohvězdičkových hotelů do pětihvězdičkových hotelů - nejkvalitnější, (graf č. 2), (Křížek a Neufus, 2011).

Graf č. 2. Návštěvnost hromadných ubytovacích zařízení podle kategorie za rok 2000 a 2012 v ČR.

Zdroj: <http://vdb.czso.cz/>, staženo dne 20. 12. 2013

2.7 Environmentální přístup k cestovnímu ruchu

Koncem osmdesátých let a na začátku devadesátých let 20. století se otázky životního prostředí staly významnou společenskou a politickou otázkou v mnoha evropských zemích. Výsledkem byl vznik tzv. zeleného zákazníka, jehož chování a jednání je motivováno zájmem o ochranu životního prostředí. Mnoho hostů se zajímá, zda hotely vracejí odpady k recyklaci, šetří energiemi a na základě těchto parametrů si následně zvolí ten či onen hotel (Horner a Swarbrooke, 2003). Turisté

navštěvují jednotlivé destinace cestovního ruchu, až na některé výjimky, protože hledají zejména přírodní krásy, místní památky, kulturní dědictví a obecně kvalitní přírodní systémy. Potřeba ochrany životního prostředí a jeho zaměření se liší hotel od hotelu a destinace od destinace. Hotelový a restaurační provoz je velkým znečišťovatelem životního prostředí a proto zodpovědný přístup nejen vedoucích pracovníků, ale všech pracovníků hotelu v této otázce sehrává důležitou roli v ochraně a zachování životního prostředí pro příští generace. Cílem hotelu by mělo být nabízet služby vysoké kvality za současného splnění všech požadavků na ochranu životního prostředí. K dosažení těchto náročných cílů musí být zpracován základní koncepční manuál dle možností hotelů, ve kterém budou charakterizována opatření ve třech základních oblastech:

- 1) odpadové hospodářství
- 2) úspora energií
- 3) training zaměstnanců

Obecně lze tyto opatření charakterizovat jako snahu:

- dosáhnout praktické spolehlivosti v používání ekologických opatření v celém provozu
- přizpůsobit se zákonným opatřením vydaným k ochraně životního prostředí
- minimalizovat spotřebu energie, vody, materiálů
- minimalizovat odpady, redukovat a vracet je do užívání pomocí recyklace
- minimalizovat znečištění vody
- zvát zákazníky, dodavatele k účasti na tomto úsilí k ochraně životního prostředí (Křížek a Neufus, 2011).

2.8 Krajina

Vymezení pojmu krajina není zcela jednoduché, protože jinak bude vnímat krajinu laik a jinak vnímá krajinu architekt nebo přírodovědec či historik. Krajina je složitý systém, který nelze pochopit analýzou jeho jednotlivých částí, ale pouze systémovým a celostním (holistickým) přístupem. Pojem krajina je starogermánského původu a v původní podstatě, v období raného středověku, označoval pozemek obdělávaný jedním hospodářem (Sklenička, 2003). Braniš (2004) definuje krajinu jako, část zemského povrchu, která spolu se společenstvy organizmů vytváří jednotný třírozměrný celek. Krajinu tedy chápeme jako jednotný celek zemského povrchu vymezený lidským horizontem. Forman a kol. (1993) popisuje krajinu na vědecké úrovni a definuje jí jako heterogenní část zemského povrchu, skládající se ze souboru vzájemně se ovlivňujících ekosystémů, které se v dané části povrchu v podobných formách opakují. Vývoj krajiny i její formování je výsledkem tří mechanismů, působící uvnitř hranic krajiny:

- a) formy osídlování krajiny jednotlivými organizmy
- b) specifické dlouhodobé geomorfologické pochody
- c) místní krátkodobé disturbance jednotlivých ekosystémů

Sklenička (2003), rozlišuje dva druhy krajiny, které jsou ovlivňovány antropogenními činnostmi:

- 1) Krajina přírodní a přirozená - jsou útvary vytvářející se na základě působení abiotických i biotických, krajinotvorných procesů bez ovlivnění člověka nebo jen s minimálním působením.
- 2) Krajina kulturní - kromě přírodních faktorů je determinována i prvky socioekonomickými. Mezi nejvýznamnější faktory zde zařazujeme faktory, které nejvíce ovlivnily přeměnu přírodní krajiny na kulturní, tedy zemědělství a lesnictví.

Na základě intenzity antropogenního vlivu na krajinu kulturní ji Sklenička (2003) dále, diferencuje na následující kategorie:

- Vlastní kulturní krajina - rovnováha mezi působením antropogenních vlivů a ostatních faktorů je zachována, v plné míře je zachována autoregulační schopnost na jednotlivých úrovních ekosystémů.
- Narušená kulturní krajina - antropogenní vlivy ve větší míře narušují stabilitu přírodních složek, ale i navzdory tomu je zachována autoregulační schopnost ekosystémů i jejich schopnost regenerace.
- Devastovaná krajina - přírodní a přírodně blízká společenstva se v ní nevyskytují, ostrůvková vegetace obsahuje především rumištní druhy. Prostředí je kontaminováno škodlivinami. Braniš (2004) uvádí příkladem této oblasti Podhůří s vysokou koncentrací chemického a energetického průmyslu.

2.9 Krajinný ráz

Termín krajinný ráz není v českém právním řádu žádnou novinkou. Již v roce 1920 jej zmiňoval přídělový zákon č.47/1920 Sb., který přinášel významovou formulaci pro pozemkový úřad, ve kterém zdůrazňoval hodnotu nenarušené přírodní krajiny a rázu krajinného. Další zmínku nalezneme ve scelovacím zákonu č. 47/1948 Sb., kterým je zajištěna ochrana památek všech druhů, přírodních krás a krajinného rázu. Krajinný ráz je významnou hodnotou dochovaného přírodního a kulturního prostředí a je proto chráněn před znehodnocením. Ráz krajiny je dán specifickými rysy a znaky krajiny, které vytvářejí její rázovitost - odlišnost a jedinečnost. Ráz krajiny vyjadřuje nejenom přítomnost pozitivních jevů a znaků, ale také kulturní a

duchovní dimenzi krajiny (Vorel a kol., 2004). Proto je krajinný ráz ceněn zejména v cestovním ruchu. Turisté nevyhledávají pouze památku jako takovou, ale vždy je vsazena do konkrétního pohledu krajiny. Tedy přímo se podílí na jejím dokreslování ať v kladném či záporném smyslu slova. Totiž nevhodně a necitlivě zasazené stavby i aktivity cestovního ruchu do okolní krajiny mohou krajinný ráz výrazně poškodit nebo úplně degradovat. Kulturní krajina a její vývoj, je tedy výsledkem permanentních střetů antropogenních činností s přirozenými vývojovými trendy. Přirozené krajinotvorné procesy působí nezávisle na vůli člověka, který vědomě i mimoděk tento řád narušuje (Sklenička, 2003). V České Republice je krajinný ráz a jeho ochrana vymezena právním normou nacházející se v § 12 zákona 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. Zákon o ochraně přírody a krajiny vymezuje nejenom ochranu krajinného rázu jako takovou, ale vymezuje i možnosti za jakých lze nově umisťovat nové stavby v harmonickém kontextu krajiny, tedy:

- a) krajinný ráz - je chápán jako přírodní, kulturní a historická charakteristika určitého místa či oblastí, je chráněn před činnostmi snižující jeho estetickou a přírodní hodnotu. Zásahy do krajinného rázu, zejména umisťování a povolování staveb, mohou být prováděny pouze s ohledem na zachování významných krajinných prvků, zvláště chráněných území, kulturních dominant krajiny, harmonické měřítko a vztahy v krajině.
- b) k umisťování a povolování staveb, jakož i jiným činnostem, které by mohly snížit nebo změnit krajinný ráz, je nezbytný souhlas orgánu ochrany přírody. Podrobnosti ochrany krajinného rázu může stanovit ministerstvo životního prostředí obecně závazným právním předpisem.
- c) k ochraně krajinného rázu s významnými soustředěnými estetickými a přírodními hodnotami, který není zvláště chráněn podle části třetí tohoto zákona, může orgán ochrany přírody zřídit obecně závazným právním předpisem přírodní park a stanovit omezení takového využití území, které by znamenalo zničení, poškození nebo rušení stavu tohoto území.

Mezi klíčové zákony, které se zabývají krajinným rázem a jeho ochranou patří:

- Zákon č. 144/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny
- Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu
- Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči
- Zákon č. 139/2002 Sb., o pozemkových úpravách a pozemkových úřadech

2.9.1 Krajinné složky

Zonneveld (1979) chápe krajinu a její složky v holistickém pojetí, kterou definuje jako část prostoru na zemském povrchu, zahrnující komplex systémů, tvořených vzájemnou interakcí horniny, vody, vzduchu, rostlin, živočichů a člověka, která svou fyziologií vytváří zřetelnou jednotku. Takovéto holistické pojetí přímo vede k zájmu o životní prostředí a o jeho ochranu, zejména v oblasti cestovního ruchu. Turisté vždy vyhledávají krajinu kulturní či přírodní, ale vždy nedegradovanou a esteticky vhodně dokreslenou. S tímto důrazem na životní prostředí se můžeme často setkat v průmyslu cestovního ruchu. V nedávných letech řada mezinárodních hotelových řetězců získala pověst pro opatření, které zavedly na ochranu životního prostředí a jeho jednotlivých složek (Horner a Swarbrooke, 2003).

Hydrosféra

V důsledku vlivu člověka se ve vodním prostředí vedle přirozených příměsí vyskytují i další látky nebo se obsah jinak přirozených látek neúměrně zvyšuje. Znečištěná voda působí nepříznivě nejen na zdraví člověka, ale také na skladbu a životaschopnost společenstev organismů. Toxické látky, pesticidy a polychlorované bifenylly (PCB), obsažené ve vodě, nepůsobí pouze akutní otravy, ale kumulují se v tělech rostlin i živočichů (Mezřický, 2005). Významným zdrojem mohou být splaškové vody, mycí, čistící a prací prostředky či produkce odpadních olejů z gastronomických úseků a hotelů. Zavedením recyklačních systémů odpadních materiálů, včetně obalů, papírů, lahví a organického odpadu, lze výrazně snížit takovýto druh znečištění. Ve snaze přispět k nízkému zatížení dané lokality cestovním ruchem, majitelů hotelů instalují zařízení šetřících vodou ve sprchách, na toaletách, ale i zavádějí solární systémy na ohřev vody.

Atmosféra

Velmi zjednodušeně lze chemické znečištění ovzduší charakterizovat jako směs zředěného kyslíku s inertními plyny a malým množstvím stopových prvků v různých skupenstvích. Atmosféra obsahuje zhruba 21%, a ačkoliv ho lidé spotřebovávají obrovské množství při spalovacích procesech, nemáme v žádném případě žádné obavy o jeho nedostatek, nýbrž o jeho kvalitu (Moldan, 2001). Největší vliv na zvyšování koncentrací škodlivých látek mají spalovací procesy a v posledním století zejména doprava a to ať automobilová či letecká pocházející z cestovního ruchu. Zákazníci hotelových řetězců mají jen málokdy stížnosti ohledně vlivů hotelů na životní prostředí a podobně se lidé cestující letadly příliš neobávají dopadů leteckého provozu. Jedinou oblastí, kde se projevuje růst v tlaku zákazníků je

špatná kvalita prostředí v některých destinacích, zvláště jsou-li hojně turisticky exponované. Proto je snaha zejména velkých hotelových komplexů, využívat ekologické způsoby vytápění, omezovat individuální automobilovou dopravu a nahrazovat ji hromadnou autobusovou nebo využívat elektromobilů pro dopravu klientu do hotelů i v jeho areálu. Doposud se však žádná významná organizace sektorů cestovního ruchu, služeb pro využití volného času nebo ubytovacích a stravovacích služeb nerozhodla učinit svůj postoj k „zeleným otázkám“ hlavním prvkem své strategie konkurenční výhody. Nebezpečí spočívá v tom, že se nějaká organizace pokusí svést na módní vlně v naději, že získá krátkodobý finanční benefit prostřednictvím ochrany přírody a přírodních zdrojů, bez dlouhodobého přínosu pro okolní prostředí (Horner a Swarbrooke, 2003).

2.9.2 Genius loci

Obtížně uchopitelným fenoménem jako krajinný ráz je i genius loci, byť spolu velmi úzce souvisí. Genius loci, volně přeloženo jako duch místa, označujeme čím místo je nebo čím „chce být“. V géniu loci po staletí nacházejí inspiraci spisovatelé, skladatelé, hudebníci či výtvarníci (Sklenička, 2003). Člověk je významně ovlivňován krajinou, ve které žije. Konkrétní prostor krajiny má svůj základ v místech, nikoliv v celém prostoru. Jednotlivá místa promlouvají k lidem a lidé tyto informace vědomě nebo podvědomě vstřebávají. Každé místo vykazuje určitou přítomnost ducha - genius loci. Pojem genius loci se dotýká nejen lidského vnímání a kulturní krajiny, ale v konečném důsledku i samotné lidské existence. Jedná se tedy o téma kulturní, které je podmíněné existencí přírodních charakteristik (Svobodová, 2011). Existují místa, kde silně pociťujeme rozmanitost a tajemnost přírodních sil nebo lze nalézt místa, kde hlavním záměrem se stalo vyjádření abstraktního obecního řádu i místa, kde síly přírody a řád dospěly ke srozumitelné harmonii. Prakticky si nelze představit událost, která by se nevázala k nějakému místu. Místa si uchovávají svoji identitu v určitém časovém rozpětí, tudíž nutně neztrácí svůj genius loci díky změnám v čase. Nezbytností však zůstává stálost podstatných krajinných charakteristik k vnímání genia loci. Sklenička (2003) člení místa, která jsou ovlivněná člověkem trojím způsobem:

- člověk chce zpřesnit přírodu, pochopit ji a vizualizovat
- člověk chce doplnit danou situaci, tím že přidává to, co chybí
- člověk chce symbolizovat své pochopení přírody, včetně sebe samého

Souhrnně řečeno, krajinu tvoří místa, která mají určitou atmosféru. V konečném důsledku lze tedy říci, že genius loci tvoří duchovní aspekty krajinného rázu a jsou jeho nedílnou součástí (Svobodová, 2011).

2.10 Ekologická stabilita krajiny

Otázka stability nějakého území je skloňována zejména u přírodních typů krajiny, především je-li spojena s cestovním ruchem pro svou jedinečnost. Tato území jsou jedinečná především pro výskyt přirozených druhů flory i fauny. V případě nevratného porušení rovnovážného stavu, tedy stability, této krajiny dochází ke ztrátě nejenom těchto druhů, ale zaniká hlavní cíl turismu, následně i celého cestovního ruchu. Ostatně proč by turista jezdil někam, kde není nic pozoruhodného. Do této kategorie plně spadají zejména chráněná územní. Stabilita biologického systému nikdy není absolutní, nýbrž je časově proměnlivá. Forman a Gordon (1993) ji popisují jako statistickou amplitudu a stupeň periodicity oscilací kolem osy. Míchal (1994) definuje přehledněji ekologickou stabilitu, jako schopnost ekologického systému přetrvávat i za působení rušivého vlivu a reprodukovat své podstatné charakteristiky v podmínkách narušování zvenčí. Společenstva i ekosystémy, které se dostaly do vyváženého stavu, mohou být narušeny vnějšími vlivy a to jak přirozenými, tak i vlivy způsobené lidskou činností. Typ stability společenstev, je dán dvěma základními charakteristikami - odolností a pružností (Braniš, 2004). Odolnost (rezistence) je schopnost systému, který byl vystaven změně prostředí nebo potenciálnímu narušení, odolávat či klást odpor ke změně (Forman a Gordon, 1993). Naproti tomu pružnost (rezilience), je situace, kdy společenstvo je snadno narušitelné, ale po velmi krátké době, po odeznění rušivého stavu se rychle navrácí do původního stavu. Stabílním a odolným společenstvem jsou například lesy. Jsou rezistentní k menším změnám, ale po větším narušení trvá velmi dlouho, než se navrátí do původního rovnovážného stavu, tedy pokud se navrátí (tropické deštné pralesy), (Braniš, 2004).

2.10.1 Chráněná území v ČR

Zákon č.114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny, stanovuje přesnou definici, co rozumíme pod pojmem chráněné území. Chráněným územím jsou „rozsáhlá území s harmonicky utvářenou krajinou, charakteristicky vyvinutým reliéfem, významným podílem přirozených ekosystémů lesních a trvalých travních porostů, s hojným zastoupením dřevin, popřípadě i dochovanými památkami historického osídlení“. Rekreační využití je možné pouze tehdy, pokud nepoškozuje přírodní hodnoty chráněných krajinných oblastí. Paragraf 27 zákona č.114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny, dále stanovuje způsob ochrany přírody chráněných území, které jsou rozděleny do čtyř zón, minimálně však do třech zón. První zóna má nejprísnejší režim, přičemž vymezení i veškeré změny stanovuje Ministerstvo životního prostředí vyhláškou.

Národní parky

Národními parky rozumíme „rozsáhlá území, která jsou jedinečné v národním či mezinárodním měřítku, jejichž značnou část zaujímají přirozené nebo lidskou činností málo ovlivněné ekosystémy, v nichž rostliny, živočichové a neživá příroda mají mimořádný vědecký a výchovný význam“ (zákon č.114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny, § 15). V České republice jsou čtyři národní parky. Krkonošský národní park, který vznikl roku 1963, dále národní park Podýjí, který vznikl 1991. Třetím národním parkem je Šumavský park, který vznikl roku 1991 a čtvrtým parkem je České Švýcarsko, vzniklé roku 2000 (Bárta a kol., 2007).

Chráněné krajinné oblasti

Definování chráněné krajinné oblasti nalezneme přímo v zákoně o ochraně přírody a krajiny, která je výše již zmiňovaná. V současné době je v České republice 25 chráněných krajinných oblastí, například: chráněná krajinná oblast (CHKO) Beskydy - 116 000 ha, CHKO České Středohoří - 107 000 ha, CHKO Třeboňsko - 70 000 km, ale i CHKO Pálava - 7 000 km, či CHKO Blaník - 4 000 km. Národní park a chráněnou krajinnou oblast můžeme zařadit do tzv. velkoplošných chráněných území. Všechny ostatní chráněná území zařazujeme naopak mezi maloplošná chráněná území (Bárta a kol., 2007).

Národní přírodní rezervace

Můžeme definovat, jako „menší území mimořádných přírodních hodnot, kde jsou na přirozený reliéf s typickou geologickou stavbou vázány ekosystémy významné a jedinečné v národním či mezinárodním měřítku, může orgán ochrany přírody vyhlásit za národní rezervace, přičemž stanoví jejich ochranné podmínky“ (§ 28, zákon č. 114/1992 Sb.). V současné době je do této kategorie zahrnuto 110 chráněných území.

Přírodní rezervace

Lze vyjádřit jako menší území, kde jsou soustředěny přírodní hodnoty se zastoupením ekosystémů typických a významných pro příslušnou geologickou oblast. V současné době zahrnuje 802 oblastí.

Národní přírodní památka

Definujeme ji jako „menší útvar, zejména geologické či geomorfologické naleziště nerostů nebo vzácných či ohrožených druhů ve fragmentech ekosystémů s národním nebo mezinárodním ekologickým, vědeckým či estetickým významem a to i takový, který vedle přírody formuloval svou činností člověk“ (§ 36, zákon č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny). Do této kategorie je zařazeno 112 území.

Přírodní památka

Přírodní památky začleňujeme mezi maloplošná území, která se vyznačují přírodním geomorfologickým či geologickým, vědeckým nebo estetickým významem, a to i takovým, který vedle přírody formoval svou činností člověk. Tato kategorie je co do počtu nejrozsáhlejší, protože zahrnuje 1248 území i objektů.

2.11 Trvale udržitelný rozvoj

V České republice byl termín trvale udržitelný rozvoj definován přímo zákonem č.17/1992 Sb. o životním prostředí v paragrafu č. 6, který zní: „Trvale udržitelný rozvoj společnosti je takový rozvoj, který současným i budoucím generacím zachovává možnost uspokojovat jejich základní životní potřeby a přitom nesnižuje rozmanitost přírody a zachovává přirozené funkce ekosystémů.“ V díle paní Brundlantové, která tento termín použila jako první, je trvale udržitelný rozvoj definován jako: „, takový způsob rozvoje, který uspokojuje potřeby přítomnosti, aniž by oslaboval možnosti budoucích generací naplňovat jejich vlastní potřeby“ (Naše společná budoucnost, 1991). Tato definice obsahuje především základní princip trvalé udržitelnosti, jakýsi etický leitmotiv, totiž princip odpovědnosti vůči budoucím generacím. Nedostatek této definice byl spatřován z hlediska antropocentričnosti, kde je kladený přílišný důraz na postavení člověka, jako specifického organismu ve světě přírody (Rynda, 2000). V průmyslu cestovního ruchu je tento termín chápán jako takový cestovní ruch, který je životaschopný, ale minimalizuje své dopady na životní prostředí a je přínosem jak pro hostitelskou komunitu, tak pro turisty (Horner a Swarbrooke, 2003). Při nedodržení tohoto pravidla dochází postupně ke ztrátě na atraktivnosti místa a v budoucnu i k jeho zániku, čímž se následně zhoršuje nebo úplně degraduje využitelnost daného místa v cestovním ruchu. Trvalá udržitelnost i ekologická stabilita jsou klíčové pro současný i budoucí rozvoj zejména přírodních krajín včetně chráněných krajinných oblastí.

2.12 Oceňování krajiny

Oceňování je postup, pomocí kterého se získá cena nebo hodnota majetku. Přesnost postupu je dána potřebou, podmínkami a účelem oceňování. Obecně je postup ocenění zcela svobodný až na omezení, která jsou diktována účelem nebo státem pro jednotnou a spravedlivou daňovou a poplatkovou politiku a případné další jeho úkoly a zájmy v souladu Ústavou České republiky. Účel ocenění je vázán na to, jakou informaci klient v závěrečné zprávě o ocenění vyžaduje, to znamená, že účel ocenění vychází z klientových potřeb. Ocenění poskytuje základní informace pro rozhodnutí, které se zpětně týká oceňovaného majetku. Oceňování je tedy prováděno za účelem:

- převodu, přechodu, dělení nebo navyšování vlastnictví
- škody na majetku
- účetnictví
- daní a poplatku
- pojišťovnictví

V České republice se oceňování řídí podle zákona č. 526/1990 Sb., o cenách, který stanovuje podmínky mezi prodávajícím a kupujícím (Seják a kol., 1999).

2.12.1 Oceňování přírodních zdrojů

Kolem oceňování přírody a přírodních zdrojů se vedou neustálé diskuze vyvolané zejména rozdílným pohledem v otázce etiky, morálky i obecných hodnot společnosti. Mnoho odborníků i mezi ekonomy se domnívá, že oceňovat přírodu je něco jako oceňovat sám život a jeho funkce a že oceňovat hodnotu lidského života právě tak, jako hodnotu deštného pralesa nebo velryb, je nemorální (Cudlínová, 2006). Některé metody mohou dosahovat při oceňování jisté objektivity. Jednou z nich byla historicky užitá metoda, která využívala souboru velkého množství fotografií. Tyto fotografie znázorňovali dva různé typy krajiny (pohoří a roviny) a dotazovaní respondenti odpovídali na otázku. Jakou krajinu preferujete? Tento způsob oceňování byl realizován v brněnském studiu Brun-Chaize (1976), (Forman, 1993). V případě že chceme konkrétní přírodní zdroj ocenit jako jakýkoliv jiný předmět a dosáhnout tak uspokojení lidských potřeb můžeme použít tři základní metody:

- 1) Komparativní metoda - dosáhneme ji odvozením od ceny jiného podobného statku. Přitom je nutné přihlížet k odchylným vlastnostem oceňovaného předmětu a ke změně poměrů na trhu podle míry jejich vlivu na obchodní hodnotu pomocí přiměřených přírážek a srážek.
- 2) Nákladová metoda - získáme ji porovnáním nákladů, které jsou nutné vynaložit pro jeho dosažení.

- 3) Výnosová metoda - zjistíme ji podle užitečných efektů, které poskytuje zdroj. Výnosová metoda je nejpřirozenější a nejvíce používanou, z důvodu oceňování služeb přírodního zdroje pomocí sčítání budoucích čistých ekonomických efektů za dobu používání zdroje. Tato doba může být omezena určitým časovým obdobím, u neobnovitelných zdrojů, jako jsou ložiska nerostných surovin nebo u obnovitelných přírodních zdrojů jako je zemědělská půda, lesy může být uvažován nekonečný časový horizont (Seják a kol., 1999).

K oceňování statků a služeb vedou dva základní přístupy, kterými jsou:

- a) Pracovní teorie hodnoty
- b) Teorie užitku

Pracovní teorie užitku zahrnuje hodnotu a cenu všech statků a služeb, včetně veškerých přírodních zdrojů a to i těch, které jsou určeny lidskou prací. Tato teorie je založená na předpokladu, že čím více práce člověka je do předmětu vloženo, tím má samotný předmět větší hodnotu. Vzduch, voda, retenční schopnost lesa zadržovat vodu v krajině a další, tedy nemohou mít žádnou hodnotu, protože nejsou výsledkem lidské práce. Tento postoj dále vede k podceňování hodnoty životního prostředí a přírodních zdrojů jako celku. Z důvodu podceňování hodnoty životního prostředí, je snaha po takovém vyjádření, které by vystihlo skutečnou hodnotu životního prostředí, tedy tzn. „total economic value“.

Teorie užitku má již poněkud jiný přístup, spočívající v takové hodnotě statků a služeb, které jsou odvozené od bazální užitečnosti pro jedince nebo společnost. Z tohoto důvodu jde opět o antropocentrický přístup, dle kterého přírodní zdroje nemají žádnou hodnotu, pokud je nejde využít nebo spotřebovat. Důsledkem toho vzniká paradox hodnoty, který způsobuje, že pitná voda má menší hodnotu než diamanty (Cudlínová, 2006).

2.12.2 Metody oceňování netržních statků a služeb přírody

Oceňováním jakéhokoliv statku, služby či věci je vždy porovnáním jeho nabídky a poptávky po něm, neboli porovnáním nákladů na získání daného statku. Přičemž úzce souvisí s udržováním kvality a očekávaným užitekem z jeho užití neboli ochotou platit. Tento srovnávací model je využíván u většiny statků na trhu. Mnohem obtížnější je však oceňování těch statků, pro něž trhy neexistují, nebo jsou nedokonalé a tím pádem nepoužitelné, jako je tomu v případě mnoha statků a služeb přírody (Seják a kol., 1999). Hodnocení životního prostředí je velice aktivní a rychle se rozvíjejícím oborem environmentální ekonomie. Do kategorie environmentálních

statků patří široká škála statků. Můžou zde být zařazeny statky jako je znečištěné ovzduší a znečištěné vody, které lze chápat také ve formě kvality ovzduší a kvality vody. Pohodlí či příjemnost jsou další hodnoty, které lze zařadit do této kategorie. Jedná se například o výhled po krajině, ale také i v negativním slova smyslu o výhled na město, které má znečištěné ovzduší. Samozřejmě do této skupiny patří i existence rostlinných a živočišných druhů (Dvořák a kol., 2007).

Cudlínová (2006) rozděluje metody k oceňování životního prostředí do dvou základních skupin:

- Metody expertní - ekosystémové metody kvantifikace a hodnocení funkce lesů, nákladová metoda hodnocení rizik
- Metody preferenční - hedonická metoda, metoda mzdového rizika, metoda cestovních nákladů, hesenská metoda, metoda souběžné analýzy metoda, metoda podmíněného oceňování - CVM

K preferenčním metodám v současné době přistupujeme ze dvou základních hledisek, které jsou učené k jejich environmentálnímu oceňování. Prvním přístupem je hledisko již odhalených preferencí na souvisejících trzích. Druhé hledisko spočívá, v přímém dotazování lidí, kolik jsou ochotni zaplatit za určité zlepšení či udržení současného stavu životního prostředí, tedy metody přímého zjišťování preferencí (Seják a kol., 1999).

Metody expertní - ekosystémová metoda kvantifikace a hodnocení funkce lesů

Tato metoda je založena na kvantifikaci a hodnocení prvků a parametrů ekosystémů lesa, determinující jejich funkční účinky. Stěžejním problémem je způsob kvantifikace funkce lesa. Funkce lesa jsou posuzovány nikoliv z hlediska jejich produkované hodnoty, ale měřítkem hodnoty společenských zájmových požadavků (například - hydrický cyklus). Celospolečenské funkce jsou realizovanou produkcí naturálních ekosystémových účinků, tedy přírodních procesů, probíhající nezávisle na člověku (Vyskot a kol., 2003).

Metody expertní - nákladová metoda hodnocení rizik

Vychází z nákladů, které je nutné vynaložit k preventivnímu zabránění poškozování environmentálního statku. Do této kategorie zahrnujeme náklady na prevenci znečišťování (například- oxidem siřičitým), nebo náklady vynaložené na obnovu ekosystému, jako jsou mokřady (Seják a kol., 1999).

Preferenční metody - hedonická metoda (odhalené preference)

Hedonic price method - HPM je založena na vyvození vztahu mezi skutečným trhem a environmentálním statkem. Jako příklad lze uvést trh

s nemovitostmi a kvalitou ovzduší. V prvním kroku odhadujeme funkci hedonické ceny. V tomto kroku vycházíme z odhadu cen bytů či domů pro bydlení pro různé způsoby znečištění ovzduší. Dále sledujeme změny cen nemovitostí v důsledku změny úrovně znečištění, ostatní faktory jsou neměnné. Smyslem této hedonické ceny je odvodit hodnotu jednotlivých atributů na základě zjištění ceny statku jako celku (Dvořák a kol., 2007).

Preferenční metody - metoda mzdového rizika (odhalené preference)

Pomocí této metody je oceňována hodnota zdraví, proto je někdy zjednodušeně označována jako metoda odhadu ceny lidského života. Metoda je postavena na stejné myšlence, jako v hedonickém případě. Pokud trh práce funguje svobodně, potom předpokládáme, že práce s vyšším rizikem ohrožení zdraví budou propojeny s vyšší mzdovou sazbou, než je tomu u prací s menším zdravotním rizikem (Seják a kol., 1999).

Preferenční metody - metoda cestovních nákladů (odhalené preference)

Travel cost method - TCM zahrnuje základní myšlenku produkci domácností. Spotřebitel kombinuje tržní statek, kterým jsou cestovní výdaje s environmentálním statkem, kterým je národní park, aby zvýšil svůj užitek z potěšení z návštěvy přírodního parku. Cestovní náklady vynaložené na cestu do národního parku jsou uvažovány jako zástupná cena dané návštěvy. Metoda cestovních nákladů je nejstarší metodou a je využívána k hodnocení přírodních ekosystémů a lokalit, které lidé navštěvují za účelem rekreace (Dvořák a kol., 2007).

Preferenční metody - hesenská metoda (odhalené preference)

Hesenská metoda, je někdy též nazývaná metodou bodového hodnocení a oceňování biotopů na území České republiky. Podstatou této metody je vyjádření ekologické kvality životního prostředí prostřednictvím převodu na hodnotu bodů a body jsou následně převedeny na peněžní jednotky v souladu s průměrnou efektivností skutečných vkladů do ochrany přírody. Průměrná hodnota jednoho bodu je dále odvozena na základě evidence systému nákladů na projekty zaměřené na udržování a zlepšování kvality přírody a krajiny. Při zjišťování hodnoty určitého území postupujeme tak, že určíme jednotlivé typy biotopů a jejich rozlohu, podle tabulky zjistíme bodové hodnocení typů biotopů, které ještě vynásobíme korekčním koeficientem individuálního hodnocení a tyto relativní hodnoty vynásobíme rozlohou jednotlivých biotopů a finanční hodnotou jednoho bodu (Cudlínová, 2006).

Preferenční metody - metoda souběžné analýzy (odhalené preference)

Metoda „Conjoint analysis“ vychází z předpokladu, že rozhodování o koupi určité ekonomické komodity probíhá na základě souběžného pozorování a vyhodnocování několika vybraných typických znaků, které daný produkt charakterizují. Příkladem lze uvést koupi auta, dochází k nákupu benzínu, přičemž sehrává roli i cena, barva a bezpečnost (Cudlínová, 2006).

Preferenční metody - metoda podmíněného oceňování CVM (vyjádřené preferenci)

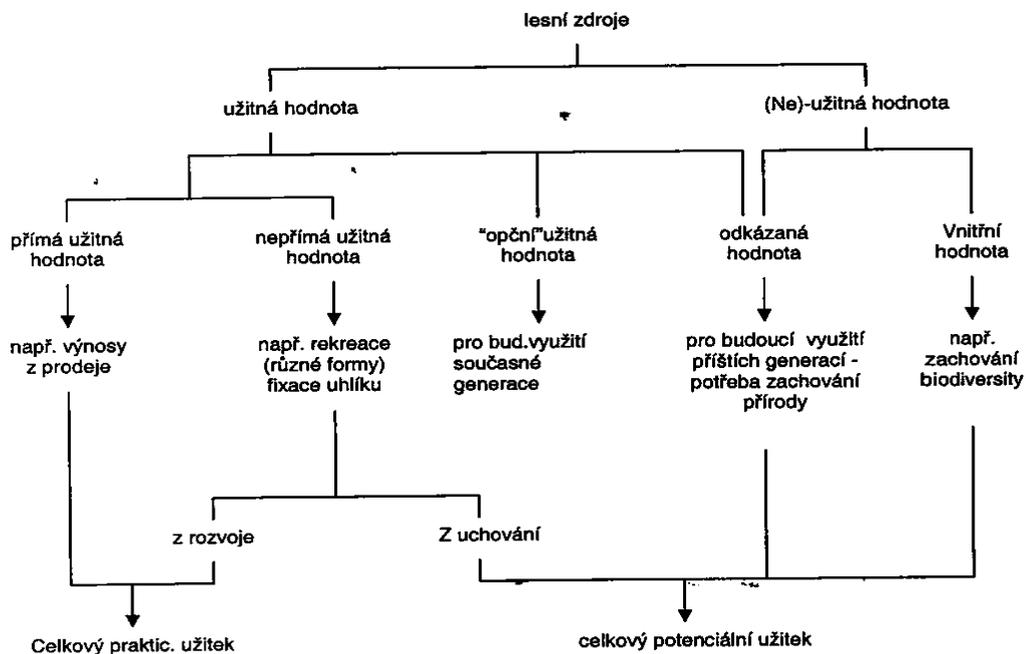
V oblasti vyjádřených preferencí je dominantním přístupem metoda podmíněného hodnocení, známá pod názvem Contingent valuation method - CVM. První aplikace této metody je datována na začátek 60. let 20. století, kdy Davis (1963) zjišťoval pomocí této metody hodnotu, kterou přisuzují rekreanti lesním porostům v Maine, USA. Během 80. a 90. let se CVM stala velice populární metodou v oblasti oceňování environmentálních statků. CVM metoda našla své uplatnění při podpoře vládních opatření v oblasti veřejných statků. Metody netržního oceňování krajiny byly aplikovány v České republice až od 90. let minulého století, kde dominantní úlohu hrála právě metoda CVM (Dvořák a kol., 2007). Základní princip spočívá v popisu modelové hypotetické situace respondentům, ke které může dojít a podle popsaných okolností je dále zjišťována ochota platit za tento statek. Použití metody CVM je primárně závislé na získání dat, které lze realizovat dotazníkovým šetřením či telefonickým rozhovorem, ale lze využít i formu poštovní (Kovalčík, 2009). Respondenti jsou přímo konfrontováni se vzniklou hypotetickou situací, která vede ke zhoršení či degradaci daného statku. Každý rozhovor nebo písemná forma musí obsahovat tři samostatné okruhy otázek:

- 1) Popis vzniklé hypotetické situace včetně okolností, které jí způsobili a včetně konečných důsledků, které hrozí při její realizaci.
- 2) Otázky vyvolávají u respondentů ochotu platit za daný statek či službu a vysvětlení kam budou vybrané finanční částky poukázány.
- 3) Otázky, kterými zjišťujeme tzv. socioekonomické faktory, jako: věk, pohlaví, bydliště a eventuální otázky, kterými zjišťujeme vztah k danému statku či přírodě (Mitchell a Carson, 1989).

Při oceňování metodou podmíněného hodnocení zjišťujeme přímo ochotu jednotlivce platit za environmentální statky, pomocí kladených otázek. Pokud hodnotíme environmentální statek, třeba volně žijící druh, pro jeho pouhou existenci, nebude chování spotřebitele na reálném trhu ovlivněno dostupností tohoto statku a nebude tedy odrážet jeho skutečnou hodnotu. Metoda podmíněného hodnocení

spoléhá na přímé odhalení poptávky environmentálního statku. Název této metody v odborné literatuře znamená „hodnotu podmíněnou existencí trhu“, tj. kolik byste byli ochotni zaplatit za environmentální statek v případě existence trhu (Dvořák a kol., 2007). Za tímto účelem se hodnocený statek a jeho případná změna přesně popíší včetně využití vizuálních či akustických prostředků. Situace analogická trhu se vytváří tím, že dotazovanému se „nabízí“ jasně definovaná změna určitého statku. Účastník šetření je uveden do pozice kupujícího, stejně jako při aukci a zde může uvést maximální ochotu platit, aby mohl využívat zlepšení statku. Ochota tázaného platit za daný statek se odvíjí od jeho postoje a toho jak si příslušný statek cení. Metoda CVM posuzuje kromě ochoty platit za určitý statek i ochotu platit za neužitnou hodnotu statku. Tato hodnota je vyjádřena jako vnitřní hodnota, znázorněná v obrázku č. 1.

Obrázek č. 1. Celková ekonomická hodnota lesa.

Zdroj: Pearce a kol. 1992, převzato dle Cudlínové 30.12. 2013

Neméně důležité je zdůraznit při formulování otázek fakt, že se jedná o zlepšení stavu, na které není automatické právo, nýbrž toto právo musí získat zaplacením. Nespornou výhodou metody CVM, díky své hypotetičnosti je její aplikovatelnost a universálnost, pro hodnocení a oceňování takových environmentálních statku pro které neexistují trhy (Seják a kol., 1999). Přestože se metoda CVM uplatnila v mnoha státech a pomohla ochránit spoustu environmentálních statku, je obava zejména ekonomů, že zjištěné výsledky se mohou systematicky odchylovat od skutečných preferencí. V podstatě lze rozlišit tři hlavní druhy chyb, které se vyskytují v souvislosti s využíváním metody CVM. První a

nejčastější chyba, která většinou vzniká, je na straně dotazovaného, protože nepravdivě vyjadřuje své preference (Seják a kol., 1999). Druhou nejčastější chybou mohou být nesprávně kladené otázky ze strany tazatele, který se odchyluje ve svých otázkách od prvotního záměru. V tomto směru musí být otázky v dotazníku pečlivě připraveny, čímž je možné předejít následnému zkreslení (Seják a kol., 1999). Součástí dotazníku musí být dána možnost respondentům revidovat svoji odpověď, která je realizována umístěním podobné otázky obecnějšího charakteru na konci dotazníku, jako kontrolního mechanismu (Kovalčík, 2009). Třetí námitkou, které CVM metoda čelí je námitka odhadnutých hodnot, které nevycházejí z reálného rozhodování, ale vycházejí z hypotetických situací. Bez vynaložených reálných peněz jsou odpovědi diskutabilní. Návazným problémem, pokud není stanoveno jinak již v dotazníku, je situace, kdy respondent není limitován rozpočtovým omezením, nýbrž je pouze konfrontován s hypotetickou otázkou typu: kolik jste ochoten zaplatit za..., bez jasného stanovení finančního limitu (Dvořák a kol., 2007). Další problém může spočívat v neurčitosti environmentálního statku, který lidé hodnotí, např.: pokud máme vyjádřit ochotu platit za to, aby na Madagaskaru nevyhynul lemur, částka, kterou nabídneme, odpovídá našim reálným preferencím nebo se pouze jedná o zakoupení morální satisfakce, neboli jde pouze o hřejivý pocit (Dvořák a kol., 2007)

2.13 Vzájemné interakce mezi cestovním ruchem a krajinou

2.13.1 Pozitivní přínosy cestovního ruchu

Rozvoj cestovního ruchu vede k pozitivnímu přínosu především v sociokulturní a socioekonomické oblasti, nikoliv však v oblasti životního prostředí, kde naopak dochází ke zvyšování přírodní zátěže. Rozvoj cestovního ruchu a jeho subjektů znamená nejen hospodářský přínos, ale má pozitivní vliv na zachování původních tradic a kultur, na ochranu životního prostředí a je důležitým faktorem pro soužití různých kultur a poznávání tradic. Mezi pozitivní dopady cestovního ruchu patří:

- nová pracovní místa
- zvýšení finančních příjmů obcí i obyvatel
- rekonstrukce kulturních památek
- zlepšení infrastruktury (doprava, parkoviště)

(www.czechtourism.cz)

Palatková (2011), rozšiřuje výčet pozitivních přínosů cestovního ruchu o:

- nárůst konkurence v destinaci
- obnova zájmu o užívání místního jazyka
- snaha naučit se jazyk turistů
- rozvoj zařízení pro turisty, která zároveň slouží pro místní obyvatele

- rostoucí příjem a lepší kvalita života
- udržování tradic a zvyků

Pozitivní přínosy cestovního ruchu na krajinu jsou především v rovině socioekonomické, kdy je krajina prostřednictvím cestovního ruchu navštěvována turisty pro svoji jedinečnost či zajímavé dominanty. To následně zvyšuje osídlení místa, zejména pro svůj ekonomický efekt pro místní obyvatele a umožňuje tak trvalý rozvoj místních obyvatel, jak v ekonomické oblasti, tak i v oblasti sociální i kulturní. Tato situace zpětně podněcuje místní obyvatele k takovému chování, které neohrožuje jedinečnost daného místa a může přispět k větší ochraně těchto specifík. Popsaná situace platí pouze tehdy, pokud nepřekročí návštěvnost daného místa jistou hranici v počtu návštěvníků. Při překročení únosné meze dochází jednoznačně k neblahým vlivům a k negativním dopadům, které převažují nad přínosy v oblasti cestovního ruchu.

2.13.2 Negativní dopady cestovního ruchu

Cestovní ruch ovlivňuje okolní prostředí v každém ohledu. Jde o působení jak ve fyzické, socioekonomické i ekonomické oblasti, které se projevuje ve dvou časově vymezených fázích:

- fáze přípravy
- fáze realizace

Fáze přípravy je nejmarkantnější z hlediska fyzického vlivu na okolní krajinu. V této fázi dochází především k budování infrastruktury pro turismus, kdy je zabrána půda, odlesňováno a v konečném kroku dochází k samotné výstavbě hotelových komplexů, čímž je radikálně změněna charakteristika krajiny. Při necitlivém počínání, tak dochází k nevratným či těžko napravitelným škodám, které v budoucnu poškozují samotný turismus. V druhé fázi realizace samotného cestovního ruchu může docházet k situaci, že samotný turismus ničí předpoklady pro svůj růst a vývoj (Palatková, 2011). Rozlišujeme tři hlavní oblasti cestovního ruchu, které mají značný vliv především na fyzické prostředí, ať už je uskutečňováno ve fázi přípravy či ve fázi realizace cestovního ruchu:

- a) přírodní znečištění
- b) estetické znečištění
- c) fyzický vliv

a) Přírodní znečištění

Vlivy cestovního ruchu na prostředí lze klasifikovat podle vztahu k biosféře na změny složek přírodního prostředí a jeho negativního vlivu. Do přírodního znečištění lze začlenit především: emise vznikající při cestovním ruchu, erozi povrchu přírodnin

a degradaci vodních zdrojů. Vznik emisí v závislosti na cestovním ruchu je nesporný. Podílí se na něm především doprava, zejména silniční a letecká, ale i takové aktivity jako noční lyžování, provoz zábavních podniků, off-road cestovní ruch, neboť spotřebovává především při výstavbě, ale i provozem podniku zdroje, které následně při jejich produkci či likvidaci vznikají v podobě emisí. Emise zahrnují skleníkové plyny, kterými jsou oxid uhličitý, freony, metan, oxidy dusíku, jež jsou uvolňovány do atmosféry, kde se kumulují a pomocí planetárních cyklů jsou navraceny ve formě kyselých dešťů. Specifickým projevem vysoké koncentrace znečišťujících látek v ovzduší v kombinaci s klimatickými podmínkami způsobuje vznik smogu (Křížek a Neufus, 2011).

Cestovní ruch také významně přispívá ke znečištění vodních zdrojů, ať už podzemních či povrchových a degradaci místních zdrojů. Vodní zdroje znamenají velký problém především v zemích, které díky své geografii jsou odsouzené potýkat se s nedostatkem vody. Realizace cestovního ruchu, potažmo turismu klade značné nároky na spotřebu vody v podobě provozování bazénů, golfových hřišť, zavlažování hotelové zeleně i samotnou osobní spotřebu vody (Palatková, 2011).

Mezi středně významné činitele cestovního ruchu ovlivňující životní prostředí patří eroze ve formě obrušování povrchu památek, chůzí i dotyky, rozšiřování a prohlubování cest, prošlapávání paralelních nových cest v okolí památek, sešlapy vegetačního krytu a odhalování kořenů stromu i keřů. Podobným problémem trpí oblasti Šumavy a Krkonoš, kde jízdou na horských kolech po nezpevněných cestách dochází k poškozování vegetace. Horolezectví je další formou negativního vlivu cestovního ruchu na přírodní zdroje, kdy dochází k poškozování horniny zářezy od lan (Křížek a Neufus, 2011).

b) Estetické znečištění

Ke znečištění dochází, kontaminací přírodních zdrojů. Pokud pomíneme kontaminaci přírodních zdrojů, vyskytuje se ještě další druh znečištění, který má podobu estetického znečištění. Tato specifická forma znečištění je v přímé návaznosti na sociokulturní oblast (Palatková, 2011).

c) Fyzický vliv

V případě cestovního ruchu jde často o neúmyslné aktivity návštěvníků, kdy jsou semena rostlin, mikroorganismy, drobní živočichové a zárodky živočichů přenášeny na botách, oděvu, v potravinách, uvnitř trávicího traktu a na povrchu dopravních prostředků. Vědomé zavlečení představuje rozptýl rostlin a živočišných druhů do místních ekosystémů z míst, kam byly umístěny provozovateli cestovního ruchu ke

zvýšení atraktivnosti místa. Dalším negativem cestovního ruchu je komodifikace zdrojů životního prostředí. V rámci procesu komercializace je zboží vyráběno a nabízeno v masovém měřítku a ztrácí se jeho jedinečnost, která může vést až k destrukci samotného zdroje. Příkladem může být devastace korálových ostrovů. Z globálního hlediska dochází vlivem cestovního ruchu k poškození ekosystémů. Typickým příkladem jsou deštné pralesy, korálové útesy, mokřady a alpské oblasti. Důsledkem rozvoje cestovního ruchu v citlivých ekosystémech může docházet k následnému snížení druhové diverzity, kdy dojde k vytlačení nebo úhynu původních druhů (Křížek a Neufus, 2011). Cestovní ruch významně přispívá přímo i nepřímo ke znečišťování všech složek životního prostředí, které byly někde před tím vytěženy, vypěstovány, zpracovány a vyrobeny. Do znečišťování jsou zapojeny fyzikální, chemické i biologické činitele, které se vzájemně prolínají a navazují na sebe (Křížek a Neufus, 2011). Česká centrála cestovního ruchu - CzechTourism, nabízí zajímavý shrnující pohled. Dopady cestovního ruchu nedefinuje z hlediska vlivu na přírodu a životní prostředí jako takové, ale členění provádí z hlediska vlivu cestovního ruchu na místní obyvatele, kterými jsou:

- ohrožení přírodního bohatství
- ztrátě jedinečnosti specifické lokální kultury, památky
- negativní vnímání návštěvníků místními obyvateli
- ztrátě soukromí místních obyvatel

(www.czechtourism.cz)

2.13.3 Charakteristika zařízení

Historicky první dochované zmínky o hotelu, tehdy ještě jako o lázních Svaté Kateřiny jsou z patnáctého století. Tehdejší léčba byla založena na kvalitě ovzduší a léčivých pramenech. V současnosti je hotel Resort Svatá Kateřina - čtyřhvězdičkový hotel wellnessového typu, který byl umístěn v lesním prostředí obklopen zejména jehličnatými lesy v nadmořské výšce 730 metrů nad mořem. Nejbližší městečko bylo vzdáleno 4 km (Počátky) a nejbližší silnice 1 km. Hotel Svatá Kateřina byl zásobován vodou z vlastních studní, které mají léčivý charakter. Elektrická energie, byla jediným dostupným zdrojem energie, na kterou byly připojené veškeré spotřebiče v hotelu. Základní služby poskytoval ve stejném rozsahu, jako klasický hotel čtyřhvězdičkového typu. Hotel Resort Svatá Kateřina disponoval 79 dvoulůžkovými pokoji, přičemž celková maximální ubytovací kapacita zajišťovala ubytování pro 160 osob. Průměrná měsíční návštěvnost hotelu Resortu Svaté Kateřiny činila 1800 hostů v charakteru krátkodobých pobytů. Centrální parkoviště pro klienty, bylo zřízeno v Počátkách (4 km), přičemž dopravu do hotelu a zpět zajišťoval hotelový autobus, který jezdil v pravidelných půlhodinových intervalech.

3. Metodika

K získání primárních informací jsem použil dotazníkovou formu. Dotazníkovou akci jsem uskutečnil na vzorku 106 respondentů. Požadované informace mi poskytli přímo hosté Resortu Svaté Kateřiny prostřednictvím svých preferencí, které vyjádřili v dotazníku. Dotazníková akce byla realizována těsně před odjezdem hostů po jejich pobytu. Dotazník byl rozdělen do dvou základních částí (přílohy - obrázek č. 1.). První část dotazníku tvořily socioekonomické otázky: věk, pohlaví, vzdělání, místo bydliště a otázky směřující k pozitivnímu či negativnímu vlivu cestovního ruchu na okolní krajinu včetně intenzity ovlivnění krajiny. Krajinu v širším slova smyslu jsem rozčlenil na její jednotlivé primární části. Každá část krajiny byla vždy reprezentována nějakým prvkem: půdní prostředí reprezentované lesem, vodní prostředí reprezentované polo-přírodním biotopem a složka ovzduší byla reprezentována kvalitou ovzduší. Z důvodu vhodnosti a k získání relevantních výsledku, jsem v druhé části dotazníku použil preferenční metodu podmíněného oceňování životního prostředí známou pod zkratkou CVM (contingent valuation methods). Preferenční metodu CVM jsem rozčlenil na antropocentrické a biocentrické hledisko. Antropocentrický úhel pohledu vyjadřoval ochotu jednotlivce platit za záchranu statku, který může sám využívat. Biocentrický úhel pohledu vyjadřoval ochotu jednotlivce platit za záchranu statku, který již nelze využívat. Zpracování výsledku dotazníkové akce jsem uskutečnil pomocí počítačového programu Excel, ve kterém jsem vyčíslil: aritmetický průměr, modus a medián. Z důvodu podchycení nejčastěji vyjádřených preferencí jsem použil statistickou hodnotu - modus, k vyčíslení mediánu mě vedla snaha, dosáhnout přesných hodnot ze všech vyjádřených preferencí.

3.1 Dotazníková akce

Dotazníková akce byla realizována ve wellnessovém hotelu Resortu Svaté Kateřiny, přičemž tento hotel zároveň sloužil jako modelový příklad. K hodnocení vlivu cestovního ruchu na okolní krajinu jsem vybral čtyř hvězdičkový wellnessový hotel, který se nacházel mimo městskou zástavbu v lesním prostředí. Výběr tohoto typu hotelu mi umožňoval přímé hodnocení z pohledu vlivu na životní prostředí i okolní krajinu. Hodnocení zahrnovalo:

- vliv a intenzitu dopadu cestovního ruchu na okolní krajinu
- preference jednotlivých dopravních prostředků využívaných k cestování
- vliv vzdálenosti při cestování na okolní krajinu
- nejčastěji překonávanou délku při cestování
- upřednostňované formy ubytování při cestování
- vyhledávané aktivity ve vztahu k ubytovacímu zařízení
- ochota platit za zlepšení jednotlivých krajinných složek

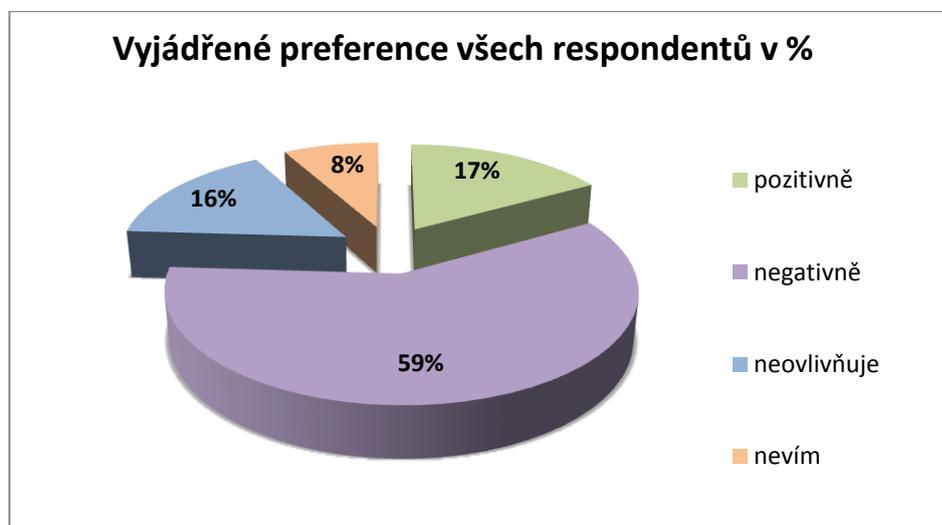
4. Výsledky

Základem dotazníkové akce obecného charakteru byla otázka, která směřovala k pozitivnímu či negativnímu vlivu cestovního ruchu na okolní krajinu. Otázky jsem rozpracoval na čtyři možné odpovědi. První dvě odpovědi směřovali k zjištění mnou vytyčeného cíle, zjištění pozitivního či negativního vlivu cestovního na okolní krajinu. Odpověď neovlivňuje, vyjadřuje, že cestovní ruch z ekologického hlediska nemá žádný vliv na krajinu. Odpověď nevím vyjadřuje nerozhodnost respondenta.

4.1 Do jaké míry lidé vnímají pozitivní a negativní vlivy cestovního ruchu na krajinu?

Z celkového počtu 106 tázaných účastníků vyplývá, že 59 % hostů Resortu Svaté Kateřiny zastává názor, že cestovní ruch ovlivňuje okolní krajinu negativně z ekologického hlediska. Pozitivní vliv cestovního ruchu na okolní krajinu z ekologického hlediska spatřuje 17 % hostů. 16 % hostů je přesvědčeno, že cestovní ruch neovlivňuje okolní krajinu. 8 % hostů neumělo na tuto otázku odpovědět a zvolily možnost nevím (graf č. 3.).

Graf č. 3. Vliv cestovního ruchu na okolní krajinu (vyjádřené preference celé populace v procentech).

Hosté Resortu Svaté Kateřiny jednoznačně vnímají negativní dopady cestovního ruchu na okolní krajinu. Z hlediska pohlaví hostů vnímají negativní dopady více muži než ženy a to z 60% muži a ženy z 58%. Negativní dopady cestovního ruchu rovněž vnímají hosté, kteří bydlí na venkově (61%) oproti městu (55%). Z hlediska základního a středoškolského vzdělání jsou negativní dopady ve

vnímání hostů srovnatelné a to u obou skupin shodně 53%. Výjimkou jsou vysokoškolsky vzdělaní hosté, kteří udávají své preference negativních dopadů 74%. Z pohledu věku hostů nejvíce negativních dopadů vnímají hosté ve věku 15 - 30 let a to z 61%.

Druhé nejčastěji se vyskytující stanovisko hostů Resortu Svaté Kateřiny je pozitivní přínos cestovního ruchu na okolní krajinu, které vyjadřují více ženy (19%) než muži (12%). Z hlediska místa bydliště převažují v pozitivním hodnocení hosté z města (18%) oproti venkovu (14%). Z pohledu vzdělání a věku nejvíce pozitivních dopadů vnímají hosté se základním vzděláním (20%) a to ve věku 15 - 30 let (21%).

Třetí nejčastěji zastávaný názor z pohledů hostů Resortů Svaté Kateřiny je, že cestovní ruch neovlivňuje okolní krajinu. Tento názor zastávají více muži (21%) než ženy (14%). Čtvrtou poslední kategorií je kategorie nevím, která zahrnuje hosty, kteří nebyli schopni se rozhodnout a činí do 10% (tabulka č. 1).

Tabulka č. 1. Vliv cestovního ruchu na okolní krajinu z hlediska hostů Resortu Svaté Kateřiny.

Kategorie	Ženy	Muži	Město	Venkov	Základní vzdělání	Středoškolské vzdělání	Vysokoškolské vzdělání	15-30 let	31-50 let	51 let a více
pozitivně	19%	12%	18%	14%	20%	14%	19%	21%	8.5%	20%
negativně	58%	60%	55%	61%	53%	53%	74%	61%	60%	55%
neovlivňuje	14%	21%	19%	16%	13.5%	22%	7%	13%	23%	10%
nevím	9%	7%	8%	9%	13.5%	11%	0%	5%	8.5%	15%
celkem	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Hosté Resortu Svaté Kateřiny nevíce vnímají střední intenzitu negativních dopadů cestovního ruchu na okolní krajinu. Střední intenzitu negativních dopadů vnímají více ženy (66%) než muži (46%) obzvláště mají-li bydliště ve městě (62,5%) oproti venkovu (53%). Z hlediska vzdělání vnímají středoškolsky vzdělaní hosté střední míru negativních důsledků ze 71,5%. Vysokoškolsky vzdělaní hosté tyto dopady vnímají z 55%. Nejméně negativních dopadů vnímají hosté se základním vzděláním z 11%. Nejvíce negativních dopadů střední intenzity vnímají hosté ve věku 31 - 50 let (68%). Ve věku 15 - 30 let vnímají hosté negativní dopady z 55% a hosté ve věku 51 let a více z 41,5%.

Druhým nejčastěji vnímaným negativem vlivu cestovního ruchu na okolní krajinu je vysoká míra jeho vlivu. Vysokou míru negativního ovlivnění spatřují zejména muži (33%) oproti ženám (24%). Z hlediska bydliště vysokou míru ovlivnění uvádějí hosté bydlící na venkově (36%) proti hostům, kteří bydlí ve městě (20%). Největší míru negativních dopadů cestovního ruchu na krajinu vnímají hosté se základním vzděláním (67%). 28% vysokoškolsky vzdělaných hostů vnímá vysokou míru negativního ovlivnění okolní krajiny. Středoškolsky vzdělaní hosté vnímají vysokou míru negativních dopadů (17%). Z pohledu věku hostů, kteří vnímají vysoké negativní dopady cestovního ruchu na okolní krajinu je nejvíce hostů ve věku 51 let a více (41,5%), poté následuje věk 15 - 30 let (27%). Nejméně vnímají tyto negativní dopady hosté ve věku 31 - 50 let (21%), (tabulka č. 2).

Tabulka č. 2. Intenzita negativních dopadů cestovního ruchu na okolní krajinu z pohledu hostů Resortu Svaté Kateřiny.

Míra vlivu	Ženy	Muži	Město	Venkov	Základní vzdělání	Středoškolské vzdělání	Vysokoškolské vzdělání	15-30 let	31-50 let	51 let a více
nízká	10%	21%	17.5%	11%	22%	11.5%	17%	18%	11%	17%
střední	66%	46%	62.5%	53%	11%	71.5%	55%	55%	68%	41.5%
vysoká	24%	33%	20%	36%	67%	17%	28%	27%	21%	41.5%
celkem	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Pozitivní vliv cestovního ruchu na okolní krajinu střední intenzity nejvíce vnímají muži (67%) oproti ženám (55%). Z hlediska místa bydliště a vnímání pozitivního vlivu střední intenzity převažují hosté bydlící na venkově (71%) oproti mužům (50%) z města. 67% středoškolsky vzdělaných a 50% vysokoškolsky vzdělaných hostů vnímá pozitivní dopady cestovního ruchu, které ovlivňují krajinu střední intenzitou. 67% ve věku 15 - 30 let vnímá pozitivní přínos cestovního ruchu který, ovlivňuje krajinu střední intenzitou. Naproti tomu hosté ve věku 31 - 50 let a 51 let a více vnímají tyto pozitivní přínosy střední intenzity již shodně z 50% (tabulka č. 3).

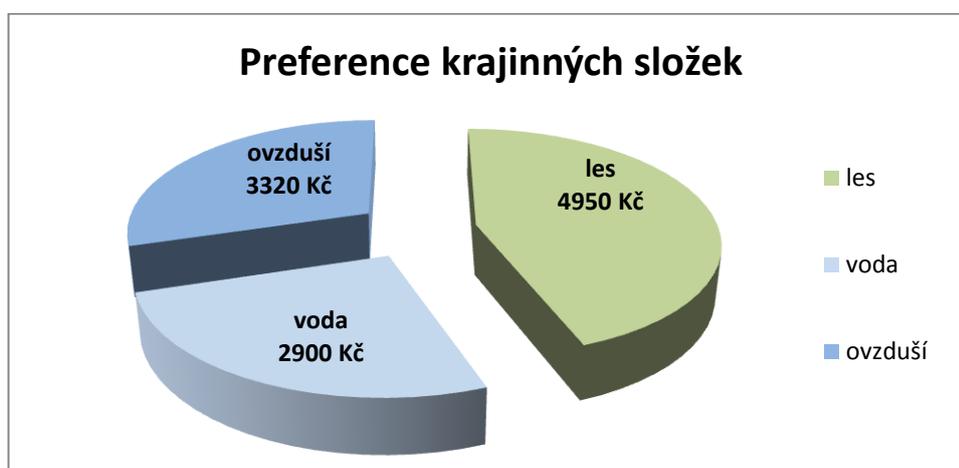
Tabulka č. 3. Intenzita pozitivních dopadů cestovního ruchu na okolní krajinu z pohledu hostů Resortu Svaté Kateřiny.

Míra vlivu	Ženy	Muži	Město	Venkov	Základní vzdělání	Středoškolské vzdělání	Vysokoškolské vzdělání	15-30 let	31-50 let	51 let a více
nízká	36%	33%	40%	29%	0%	33%	38%	33%	25%	50%
střední	55%	67%	50%	71%	0%	67%	50%	67%	50%	50%
vysoká	9%	0%	10%	0%	0%	0%	12%	0%	25%	0%
celkem	100%	100%	100%	100%	0%	100%	100%	100%	100%	100%

4.2 Jaké složky krajiny preferují hosté Resortu Svaté Kateřiny a jakou formu rekreace vyhledávají?

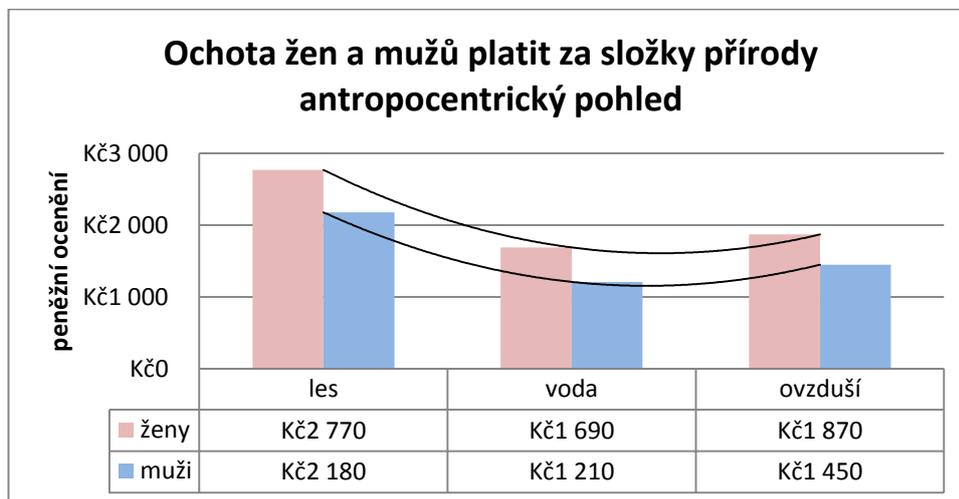
Hosté Resortu Svaté Kateřiny preferují z krajinných složek jednoznačně les a jsou ochotni na jeho záchranu před zničením přispět částkou 4950 Kč. Druhé místo z hlediska preferencí krajinných složek zaujímá ovzduší. Hosté jsou ochotni přispět na ovzduší částku 3320 Kč. Nejméně preferovanou složkou z celkového hlediska je voda (polo-přírodní biotop). Na tuto složku jsou hosté ochotni přispět částkou pouze 2900 Kč (graf č. 4.). Z ekologického hlediska tedy vyplývá, že hosté Resortu Svaté Kateřiny považují vodu a vodní prostředí za nejméně důležitou krajinnou složku. Negativní dopady tohoto názoru lze spatřovat v nehospodárném nakládání s vodami, její kvalitou, která v konečném důsledku zpětně negativně ovlivňuje ostatní krajinné složky přírody.

Graf č. 4. Jednotlivé krajinné složky preferované hosty Resortu Svaté Kateřiny.

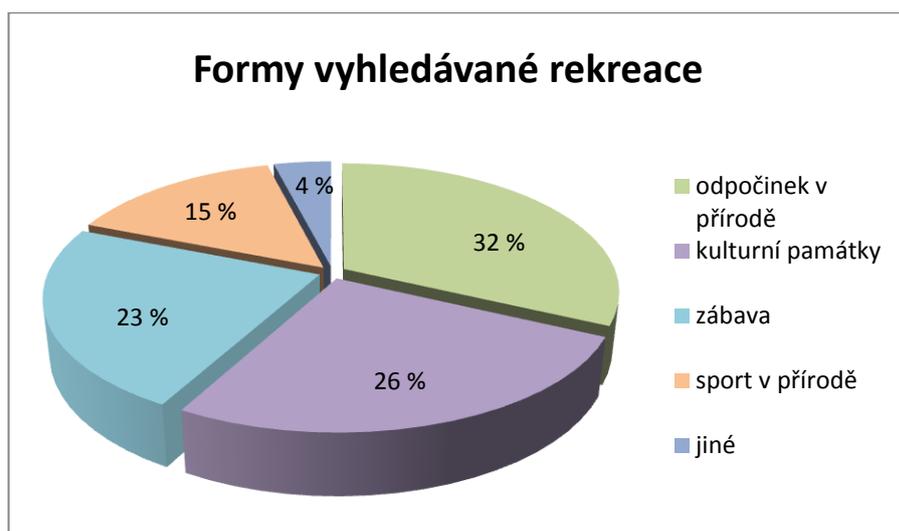
Ochota platit za zachování určitého statku je rozdílná u žen a mužů. Ochota žen platit za zachování přírody je jednoznačně vyšší. Ochota žen platit více za přírodní statky se projevuje u všech krajinných složek stejně (graf č. 5.).

Graf č. 5. Ochota žen a mužů platit za jednotlivé krajinné složky z antropocentrického pohledu.

Nejvíce hostů Resortu Svaté Kateřiny vyhledává odpočinek v přírodě (32 %). Druhým nejčastěji preferovaným způsobem rekreace jsou kulturní památky (26 %). Zábavu následně vyhledává 23 % dotázaných hostů. Sport v přírodě preferuje celých 15 % hostů Resortů Svaté Kateřiny. Pouhá 4 % hostů vyhledává jiné formy rekreace (graf č. 6.).

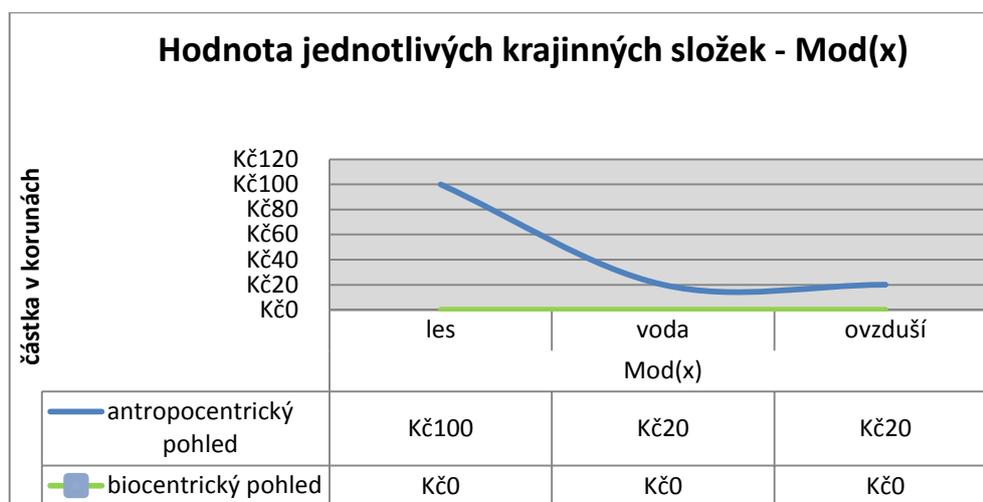
Graf č. 6. Jaké formy rekreace nejčastěji vyhledávají hosté Resortu Svaté Kateřiny.

4.3 Jak si hosté Resortu Svaté Kateřiny cení jednotlivých krajinných složek?

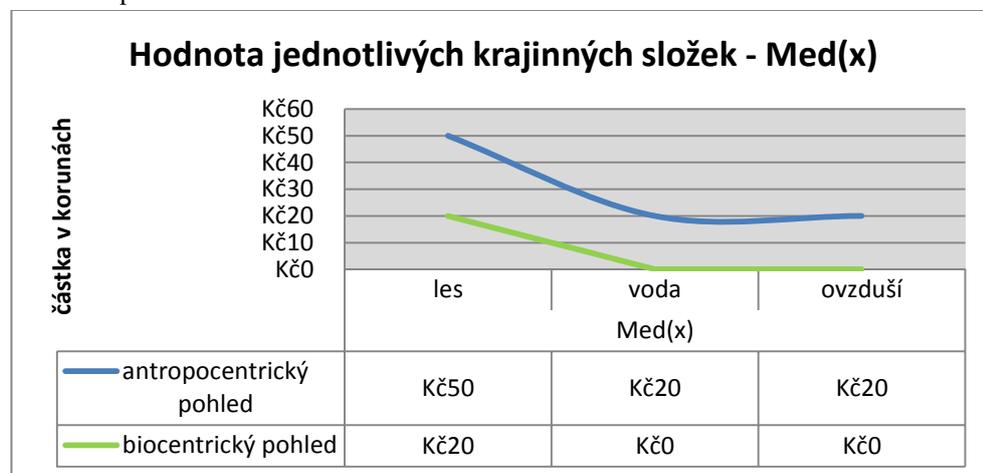
Hosté Resortu Svaté Kateřiny si nejvíce cení z antropocentrického hlediska krajinné složky lesa, na kterou je ochotno přispět nejvíce hostů. Modus vyjadřuje nejčastější odpovědi respondentů, přičemž mezi preferencemi vody a ovzduším není rozdíl (20 Kč). Ochota přispět na krajinnou složku lesa je 5x větší (100 Kč). Z biocentrického hlediska si hosté cení všech složek stejně a nejsou ochotni na ně přispět vůbec (graf č. 7.).

Graf č. 7. Nejčastěji vyjadřované odpovědi hostů Resortů Svaté Kateřiny přepočtené na modus.

Z antropocentrického hlediska po přepočtu na medián zjistíme, že ochota hostů Resortu Svaté Kateřiny platit za záchranu lesa dosahuje pouze částky 50 Kč. Ochota platit za krajinnou složku vody a ovzduší je shodná (20 Kč). Z biocentrického hlediska jsou hosté Resortu Svaté Kateřiny ochotni přispět pouze na krajinnou složku lesa (20 Kč), (graf č. 8.).

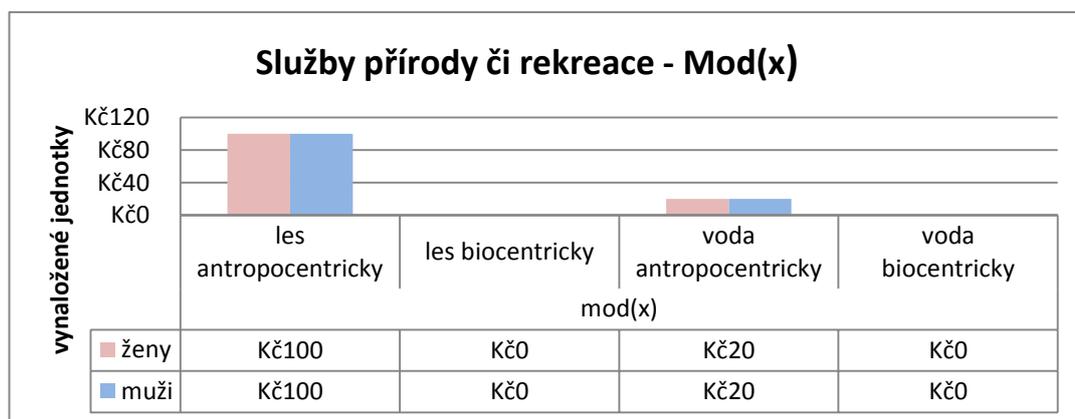
Graf č. 8. Jednotlivé krajinné složky, které preferují hosté Resortu Svaté Kateřiny přepočtené mediánem z antropocentrického a biocentrického hlediska.

4.4 Preferují hosté Resortu Svaté Kateřiny služby přírody lesa či vody před vlastní rekreací?

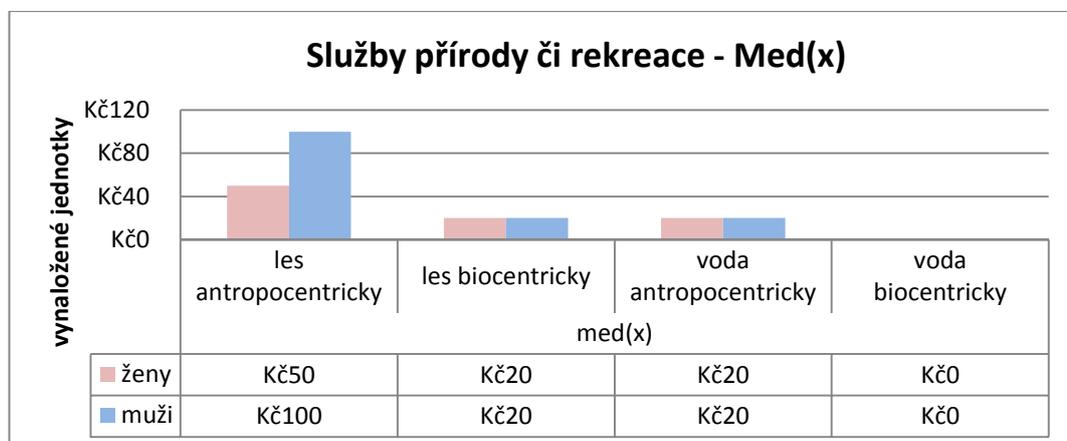
Hosté Resortu Svaté Kateřiny jsou z antropocentrického hlediska ochotni zaplatit maximální možnou částku 100 Kč (modus) za les a částku 20 Kč za vodu. Z biocentrického hlediska ochota platit již není za kteroukoliv zmíněnou složku přírody. Z tohoto jednoznačně vyplývá, že hosté hotelu Resortu Svaté Kateřiny preferují vlastní rekreaci před službami přírody (graf č. 9.).

Graf č. 9. Přehled preferencí lesa a vody před vlastní rekreací z pohledu antropocentrického a biocentrického hlediska - modus.

Po přepočtu na medián, jsem zjistil, že hosté Resortu Svaté Kateřiny jsou z antropocentrického hlediska ochotni zaplatit za krajinnou složku lesa. Muži krajinnou složku lesa oceňují částkou 100 Kč, ženy pouze 50 Kč. Biocentrický pohled je u mužů a žen stejný, jsou ochotni zaplatit pouze 20 Kč za les. Antropocentrický pohled mužů a žen na krajinnou složku vody je opět stejný, obě pohlaví ji shodně oceňují 20 Kč, přičemž v biocentrickém pohledu ochota platit již není (graf č. 10.).

Graf č. 10. Přehled preferencí lesa a vody před vlastní rekreací z pohledu antropocentrického a biocentrického přepočtené pomocí mediánu.

5. Diskuze

5.1 Dotazníkové akce

Problematika cestovního ruchu a její pozitivní a negativní přínosy jsou relativně dlouho známy. Cestovní ruch má pozitivní dopady na sféru kulturní, historickou i jako způsob ochrany významných přírodních zdrojů. Na druhé straně negativní dopady cestovního ruchu pozorujeme v oblasti sociální a ekologické. Klapalová a Trunečková (2011) uvádí, že negativní dopady cestovního ruchu v sociální oblasti jsou v přijímání a napodobování hodnot návštěvníků i vzorců jejich chování. Dalším rizikem negativního dopadu je stres vyvolaný u místních obyvatel z velkého počtu návštěvníků, který do určité míry brání běžným životním činnostem a může přerůst do lhostejnosti k okolí i k životnímu prostředí. Šimková (2006) spatřuje negativa cestovního ruchu z ekologického hlediska v oblasti znečišťování: vody, půdy, ovzduší, devastace flory i fauny včetně problémů, které jsou spojené s likvidací odpadu. Rozdíly ve vnímání negativních dopadů žen a mužů jsou zanedbatelné, ovšem vysokoškolsky vzdělaní hosté tyto negativa již vnímají z 74% a to obzvlášť pokud bydlí na venkově. Možnou odpovědí na tento fakt, by mohla být skutečnost, že jakékoliv vzdělání umožňuje chápání v širších souvislostech zejména při vnímání okolní krajiny.

Z dotazníkového šetření vyplynula skutečnost, že ženy jsou obecně více ochotné přispět větší částkou oproti mužům na jednotlivé složky přírody před její degradací. Rozdílnou ochotu žen a mužů platit za jednotlivé krajinné složky lze vysvětlit prostřednictvím sociologického přístupu. Mnoho studií ukazuje, že muži jsou vychováni k nezávislosti a kritičnosti, kdežto ženy jsou více založeny citově, esteticky až pečovatelsky ke svému okolí (Kubátová, 2010). Prostřednictvím životního cyklu rodiny vysvětluje Worcester a Downham (1986) tzv. syndrom opuštěného hnízda. Syndrom opuštěného hnízda rozčleňuje do devíti životních zvrátů, kterými prochází rodina. Při odchodu dětí z rodiny dosahuje syndrom opuštěného hnízda největší intenzity a ženy hledají novou citovou náplň ve svém životě.

Hosté Resortu Svaté Kateřiny jsou ochotni nejvíce přispět na krajinnou složku lesa, méně již na složku ovzduší a nejméně na vodu. Míra významnosti jednotlivých složek přírody v konkrétním ocenění se liší podle hodnotových orientací daného subjektu (Dvořák a kol., 2007). Velká část hostů přijíždí do Resortu Svaté Kateřiny z velkých měst a tudíž les, který obklopuje hotel je pro ně výrazným prvkem, který ze svého bydliště neznají. Čisté ovzduší přímo souvisí s krajinou složkou lesa, proto dotazovaní hosté ji podvědomě preferují. Polo-přírodní biotop s možností koupání, nezbuzoval velký zájem, protože mnoho velkých měst nabízí koupaliště.

Porovnáním antropocentrického a biocentrického hlediska zjistíme, že hosté Resortu Svaté Kateřiny nadhodnocují své vyjádřené preference. Seják (1999) nabízí vysvětlení pomocí tzv. chování černého pasažera. Chování černého pasažera spočívá v obavách jednotlivců, že pokud by museli skutečně platit v souladu se svými preferencemi, mohlo by u nich dojít k záměrnému snížení svých preferencí s vědomím, že daný statek jim stejně bude přístupný. V opačném případě jsou si respondenti vědomi, že daný statek jim bude stejně poskytnut bez nutnosti platit. Své vyjádřené preference tedy mohou záměrně nadhodnocovat.

5.2 Doporučení

Z dotazníkového šetření jednoznačně vyplynula skutečnost, že cestovní ruch ovlivňuje okolní krajinu z ekologického hlediska negativně. Negativa cestovního ruchu jsou hosty Resortu Svaté Kateřiny vnímány v úrovni střední intenzity. Nejvýrazněji si tyto negativní dopady v rozmezí střední intenzity uvědomují ženy z města, středního věku se středoškolským vzděláním. Vnímáním a uvědomováním si negativních důsledků cestovního ruchu lze zabránit dalším ekologickým škodám. Zamezit realizaci plánů, které jsou ekonomicky přínosné pouze pro majitele Resortu Svaté Kateřiny, může mnohdy jen hlasitý nesouhlas okolí za podpory environmentálního vyčíslení hypoteticky vzniklých škod na životním prostředí.

Ochota hostů Resortu Svaté Kateřiny platit za služby přírody je velká (antropocentrický úhel pohledu), nicméně pokud hostům neumožníme daný statek využívat, tato ochota značně klesá (biocentrický úhel pohledu). Paradoxem tedy je, že hodnota vlastní rekreace pro hosty Resortu Svaté Kateřiny je vyšší než hodnota chránit přírodu. Conrad (1999) uvádí, že vynalézavost a přizpůsobivost člověka z ekonomického hlediska musí směřovat k ochraně životního prostředí a k zachování jeho kvality, nikoliv proti němu. V případě znečištění nás zajímá celková škoda, která vznikla znečištěním nebo celkové přínosy ze snížení znečištění. Celkovou ochotu platit za snížení znečištění představuje součet všech ochot platit z nulové úrovně znečištění až po současný stav (Kolstad, 2000).

Jakmile země nějakého státu dosáhne určitého životního standartu, zvyšuje se u lidí hodnota jejich vlastního životního prostředí (de Bruyn a Heinz, 1999). Kvalitní prostředí se stává poté luxusním statkem a poptávka po něm se úměrně zvyšuje (Dvořák a kol., 2007). V situaci, kdy člověk vyhledává přírodu a její bohatství v podobě kvalitních krajinných složek, ale zároveň není ochoten se vzdát konzumního přístupu a způsobu života, definuje Dytrt (2009) jako drogu v myšlení společnosti v té části světa, kde vysoká životní úroveň umožnila na jedné straně rozmařilost a na druhé straně nevyrovnaný vztah mezi ambicemi člověka jeho úsilím

pro realizaci svých cílů eticky a tvořivě pracovat. Tato situace by vyžadovala vypracování podrobnější sociologické studie.

Snaha provozovatele hotelu Resortu Svaté Kateřiny přilákat co největší množství hostů a co nejvíce minimalizovat náklady na hotelový provoz, což činí každý podnikatel, by mohla vést k negativním dopadům z hlediska ochrany a stavu okolní přírody. Jistým východiskem by mohla být orientace na poskytování luxusních služeb v úrovni pětihvězdičkových hotelů. Znamenalo by to snížení počtu hostů, které by bylo kompenzováno vyšší kvalitou a cenou nabízených služeb. Hlavní zásadu je možné vyjádřit takto: „raději menší skupině hostů nabídnout vše než všem hostům nabídnout trochu“ (Beránek a Kotek, 2007).

6. Závěr

Zhodnotit dopady cestovního ruchu na okolní krajinu bylo cílem mé diplomové práce. Z ekologického

hlediska negativní dopady na krajinu v oblasti cestovního ruchu převažují před pozitivním přínosem. Hosté hotelu Resortu Svaté Kateřiny si sice uvědomují nutnost chránit přírodu a krajinu před jakoukoliv degradací či devastací, ale prakticky nejsou tuto myšlenku ochotni podpořit nebo jen velice málo. Skutečností ovšem zůstává, že hosté Resortu Svaté Kateřiny vyjádřily největší ochotu platit za krajinnou složku lesa, následovanou složkou ovzduší a nejnižší zájem vyjadřovali o krajinnou složku vody.

Překvapivým zjištěním byla skutečnost, že ženy vnímají cestovní ruch negativně z hlediska dopadu na okolní krajinu na rozdíl od mužů, kteří ho vnímají pozitivně, přičemž obě sociální skupiny jí souhrnně vnímají z pohledu míry vlivu ve střední úrovni intenzity. Dalším zjištěným paradoxem byla skutečnost, že hosté hotelu Resortu Svaté Kateřiny byť si plně uvědomují nutnost chránit přírodu, tak preferují vlastní rekreaci před službami přírody. Tento přístup připomíná myšlenku: „co nemůžu využít, na to nepřispěji“.

Pro lokalitu Resort Svatou Kateřinu navrhuji optimalizační řešení prostřednictvím orientace na klienty „luxusnějšího“ charakteru. Poskytováním luxusních služeb na úrovni pětihvězdičkových hotelů v kombinaci s dlouhodobými pobyty, lze dosáhnout zvýšených příjmu. Zvýšené tržby za poskytované služby následně kompenzují i nižší obsazenost hotelu.

Použitá literatura:

Bárta F., Bartoš J., Bičík I., Břízová E., Buček A., Cílek V., Čtverák V., Dejmal I., Erban V., Gojda M., Hentschel W., Hentschelová H., Hlávka J., Husálková T., Hušek J., Kavalcová V., Kavalec K., Kender J., Kopp J., Křivánek J., Kuča K., Kučová V., Kupková L., Ložek V., Löw J., Lutterer I., Mentlík P., Nevrlý M., Němec J., Plesník J., Pošmourný K., Schmelzová R., Sklenička P., Špryňar P., Vlašín M., Vorel I., Wieser S., (2007): Krajina v České republice. Praha. Consult, s. 180 - 361.

Beránek J., Kotek P., (2007): Řízení hotelového provozu. Praha. MAG Consulting, s. 146.

Bína J., (2002): Hodnocení potenciálu cestovního ruchu v obcích České republiky. Urbanismus a územní rozvoj - ročník V - číslo 1/2002, s. 2 - 10.

Braníš M., (2004): Základy ekologie a ochrany životního prostředí. Praha, Informatórium, s. 90 - 189.

Conrad J. M., (1999): Ressource Economis. Cambridge University Press. Cambridge.

Cudlínová E., (2006): Ekologická ekonomie a životní prostředí. České Budějovice. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, s. 49 - 55.

Davis D., (2007): Navrhování a plánování rekreačních cest. Terénní cyklistika na Konferenci Národní strategie rozvoje cyklistické dopravy ČR, Velké Karlovice, s. 49.

De Bruyn H., (1999): The Environmental Kuznetz Curve Hypothesis. In: van den Bergh, J.C.M., ed., Handbook of Environmental and Resource Economis, Edvard Edgar, Cheltenham.

Dvořák A., Brůha J., Brůhová-Foltýnová H., Melichar J., Ščasný M., (2007): Kapitoly z ekonomie přírodních zdrojů a oceňování životního prostředí. Praha. Oeconomica, s. 104 - 165.

Dytrt Z., (2009): Odpovědný management a odpovědné podnikání. Journal of Competitiveness, s. 19.

Forman R. T. T., Gordon M., (1993): Krajinná ekologie. Praha, Academia, s. 248.

Horner S., Swarbrooke J., (2003): Cestovní ruch, ubytování a stravování, využití volného času. Praha. Grada publishing, s. 53 - 459.

Jakubíková D., (2012): Marketing v cestovním ruchu. Jak uspět v domácí i světové konkurenci. Praha. Grada Publishing, s. 16 - 20.

Jetmar M., (2007): Meziregionální a přeshraniční spolupráce v cestovním ruchu. Praha. Ministerstvo pro místní rozvoj, s. 19 - 23.

Kašpar J., (2011): Seminář - aktuální trendy cestovního ruchu v kontextu řešení regionálních disparit. K otázce cestovního ruchu jako vědecké disciplíny. Brno. Vysoká škola hotelová v Praze, s. 149 - 152.

Klapalová A., Trunečková P., (2011): Učíme cestovní ruch a pohostinství – učíme se cestovní ruch a pohostinství. Sborník příspěvků ze čtvrté mezinárodní konference. Vysoká škola obchodní a hotelová s. r. o., Brno

Kolstad Ch. D., (2000): Environmental Economics. Oxford University Press, Oxford.

Kovalčík M., (2009): Aktuální otázky ekonomiky lesného hospodárstva Slovenskej republiky. Zvolen. Národné lesnícke centrum - Lesnícky výskumný ústav Zvolen, s. 116 - 120.

Křížek F., Neufus J., (2011): Moderní hotelový management. Praha. Grada Publishing, s. 153 - 165.

Kubátová H., (2010): Sociologie životního způsobu. Grada Publishing. Praha, s. 234.

Kukal Z., Schulmannová D. B., Valečka J., Čechová V., Pošmourný K., (2010): Hradý Čech a Moravy. Praha. Grada Publishing, s. 9.

Mezřický V., (2005): Environmentální politika a udržitelný rozvoj. Praha, Portál s. r. o, s. 13 - 165.

Mitchell R. C., Carson R. T.,(1989): Using Surveys to Value Public Goods. The Contingent Valuation Method. Hopkins University. Washington, s. 3.

Míchal I., (1994): Ekologická stabilita. Veronica. Brno

Moldan B., (2001): (Ne)udržitelný rozvoj ekologie hrozba i naděje. Praha, Karolinum, s. 22 -23.

Ministerstvo životního prostředí, (2001): Státní politika životního prostředí. Praha, Dobel Lanškroun, s. 14 -16.

Naše společná budoucnost: Academia, Praha, 1991, s. 47.

Palatková M., Zichová J.,(2011): Ekonomika turismu. Praha. Grada Publishing, s. 11 - 181.

Pearce D. W. et.Warford J. (1992): World Without End: Economics, Environment and Sustainable Development. Oxford University Press: New York and Oxford.

Pořízková A., (2011): Geoparky - nástroj udržitelného rozvoje cestovního ruchu. Brno, s. 22.

Prskavcová M., (2013): Venkovská turistika - Řešení pro hospodářsky slabé oblasti. Technická univerzita v Liberci, s. 2.

Ryglová K., (2009): Cestovní ruch - soubor studijních materiálů. Ostrava. KEY Publishing, s. 9-180.

Ryglová K., Burian M., Vajčnerová I., (2011): Cestovní ruch - podnikatelské principy a příležitosti v praxi. Praha. Grada Publishing, s. 186-206.

Rynda I., (2000): Ekologie a média (přednášky na FSV UK), 2000 - cenia.cz

Seják J., Kokoška J., Pulkrab K., Šišák L., Sitenský I., (1999): Oceňování pozemků a přírodních zdrojů. Praha, Grada Publishing, s. 13 - 234 .

Sklenička P., (2003): Základy krajinného plánování. Praha. Naděžda Skleničková, s. 94 -101.

Svobodová K., (2011): Krajinný ráz. Krajina a krajinný ráz ve strategickém plánování. Praha, Ústav prostorového plánování Fa ČVUT, s. 4 - 10.

Šimková E. (2006): Udržitelná krajina a venkovský cestovní ruch. Katedra sociální patologie a sociologie. Agrární perspektivy XV, díl II. Sborník příspěvků.

Vorel I., Bukáček R., Matějka P., Culek M., Sklenička P., (2004): Metodický postup posouzení vlivu navrhované stavby, činnosti nebo změny využití území na krajinný ráz. Praha. Naděžda Skleničková, s. 5 - 10.

Vyskot I., Kapounek L., Krešl J., Kupec P., Macků J., Rožnovský J., Schneider J., Smitka D., Špaček F., Volný S., (2003): Kvantifikace a hodnocení funkcí lesů České Republiky. Praha. Ministerstvo životního prostředí, 131 Margaret, s. 24 - 34.

Vystoupil J., Kunc J., Šauer M., Tonev P., (2010): Vývoj cestovního ruchu v ČR a jeho prostorové organizace v letech 1990 - 2009. Urbanismus a územní rozvoj - Ročník XIII- číslo 5/2010, s. 94 -106.

UNWTO -Tourism Highlights, 2013 Edition, staženo dne: 8. 12. 2013

WCED, 1987.

Worcester R. M., and Downham R., (1986): Consumer Market Research Handbook. Elsevierfor ESOMAR. McGraw-Hill, Maidenhead.

Zákon č.17/1992 Sb., o životním prostředí.

Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči.

Zákon č. 47/1920 Sb., o přidělovém zákoně.

Zákon č. 47/1948 Sb., o scelovacím zákonu.

Zákon č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě.

Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.

Zákon č. 139/2002 Sb., o pozemkových úpravách a pozemkových úřadech.

Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu.

Zákona č. 526/1990 Sb., o cenách.

Závodná L., S., (2012): Hodnocení udržitelnosti v podnicích cestovního ruchu. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. Fakulta managementu a ekonomiky, s. 107.

Zonneveld I. S., (1979): Land Evaluation and Land Science - International Training Center, Enschede, Holandsko, s. 134.

Internetové zdroje:

http://dtxtg4w60xqpw.cloudfront.net/sites/all/files/pdf/unwto_highlights13en_hr.pdf

<http://www.mmr.cz/cs/Podpora-regionu-a-cestovni-ruch/Cestovni-ruch>

http://vdb.czso.cz/vdbvo/maklist.jsp?kapitola_id=654&

www.czechtourism.cz

Grafy:

Graf č. 1. Historická a budoucí prognóza vývoje mezinárodního cestovního ruchu (turismu) od roku 1950 až do roku 2020.

Graf č. 2. Návštěvnost hromadných ubytovacích zařízení podle kategorie za rok 2000 a 2012 v ČR.

Graf č. 3. Vliv cestovního ruchu na okolní krajinu (vyjádřené preference celé populace v procentech).

Graf č. 4. Jednotlivé krajinné složky preferované hosty Resortu Svaté Kateřiny.

Graf č. 5. Ochota žen a mužů platit za jednotlivé krajinné složky z antropocentrického pohledu.

Graf č. 6. Jaké formy rekreace nejčastěji vyhledávají hosté Resortu Svaté Kateřiny.

Graf č. 7. Nejčastěji vyjadřované odpovědi hostů Resortů Svaté Kateřiny přepočtené na modus.

Graf č. 8. Jednotlivé krajinné složky, které preferují hosté Resortu Svaté Kateřiny přepočtené mediánem z antropocentrického a biocentrického hlediska.

Graf č. 9. Přehled preferencí lesa a vody před vlastní rekreací z pohledu antropocentrického a biocentrického hlediska - modus.

Graf č. 10. Přehled preferencí lesa a vody před vlastní rekreací z pohledu antropocentrického a biocentrického přepočtené pomocí mediánu.

Obrázek č. 1. Celková ekonomická hodnota lesa.

Tabulka č. 1. Vliv cestovního ruchu na okolní krajinu z hlediska hostů Resortu Svaté Kateřiny.

Tabulka č. 2. Intenzita negativních dopadu cestovního ruchu na okolní krajinu z pohledu hostů Resortu Svaté Kateřiny.

Tabulka č. 3. Intenzita pozitivních dopadu cestovního ruchu na okolní krajinu z pohledu hostů Resortu Svaté Kateřiny.

Přílohy:

Obrázek č. 1. Dotazník

Graf č. 1. Počet chráněných území v ČR k 31. 12. 2012

Graf č. 2. Početnost použití jednotlivých metod ekonomického hodnocení funkcí a služeb ekosystému v realizovaných studiích v Evropě.

Graf č. 3. Přehled početnosti studií hodnocení funkcí a služeb ekosystémů v jednotlivých státech Evropy.

Graf č. 4. Jednotlivé krajinné složky, které preferují hosté Resortu Svaté Kateřiny přepočtené statistickou veličinou (aritmetický průměr) z antropocentrického a biocentrického hlediska.

Graf č. 5. Podíl jednotlivých typu znečištění životního prostředí podle názoru hostů Resortu Svaté Kateřiny.

Graf č. 6. Podíl hostů Resortu Svaté Kateřiny na ochranně životního prostředí.

Tabulka č. 1. Přehled věkové struktury jednotlivých sociálních skupin při netrzním oceňování krajinných složek přírody z biocentrického pohledu (ochota platit za statek).

Tabulka č. 2. Přehled z hlediska bydliště jednotlivých sociálních skupin při netrzním oceňování krajinných složek přírody z biocentrického pohledu (ochota platit za statek).

Tabulka č. 3. Přehled z hlediska dosaženého vzdělání jednotlivých sociálních skupin při netrzním oceňování krajinných složek přírody z biocentrického pohledu (ochota platit za statek).

Tabulka č. 4. Pohled jednotlivých sociálních skupin v závislosti na negativní dopady cestovního ruchu na krajinu.

Tabulka č. 5. Pohled jednotlivých sociálních skupin z hlediska míry intenzity dopadu cestovního ruchu na okolní krajinu.

Tabulka č. 6. Preference jednotlivých sociálních skupin při volbě dopravního prostředku k cestování.

Tabulka č. 7. Přehled preferencí k negativnímu vlivu cestovního ruchu na okolní krajinu vyjádřené jednotlivými sociálními skupinami.

Tabulka č. 8. Přehled vzdálenosti, kterou hosté Resortu Svaté Kateřiny překonávají při cestování, napříč jednotlivými sociálními skupinami.

Tabulka č. 9. Přehled preferovaných ubytovacích zařízení z hlediska jednotlivých sociálních skupin.

Tabulka č. 10. Přehled aktivit, které vyhledávají hosté Resortu Svaté Kateřiny členěné na jednotlivé sociální skupiny.

Přílohy:

Obrázek č. 1. Dotazník

DOTAZNÍK

Prosím Vás o zaškrtnutí jedné odpovědi.

1. Pohlaví
 - žena
 - muž
2. Váš věk
 - 15 – 30 let
 - 31 – 50 let
 - 51 a více let
3. Místo Vašeho současného bydliště.
 - venkov
 - město
4. Vaše nejvyšší dosažené vzdělání.
 - základní
 - středoškolské
 - vysokoškolské
5. Jak ovlivňuje podle Vás cestovní ruch okolní krajinu z ekologického hlediska?
 - pozitivně
 - negativně
 - neovlivňuje
 - nevím
6. Jakou intenzitou ovlivňuje cestovní ruch okolní krajinu?
 - nízkou
 - střední
 - vysokou
7. Jaký dopravní prostředek preferujete při cestování?
 - chůze
 - jízdní kolo
 - automobil
 - autobus
 - vlak
 - letadlo
8. Domníváte se, že vzdálenost při cestování ovlivňuje okolní krajinu?
 - ano spíše pozitivně
 - ano spíše negativně
 - ne neovlivňuje, vzdálenost nemá vliv
 - nedokážu se rozhodnout
 - na krajinu má vliv něco jiného
9. Jakou délku (v km) nejčastěji překonáváte při Vašich cestách?

- do 50 km
- do 150 km
- více jak 200 km

10. Jaké formy přenocování (ubytování) preferujete při cestování?

- bez přístřeší
- camping
- penzion
- hotel
- ostatní.....

11. Jaké aktivity nejčastěji vyhledáváte ve vztahu k typu ubytovacímu zařízení?

- odpočinek v přírodě
- sport v přírodě
- kulturní památky
- zábava
- jiné.....

Představte si, že by došlo k situaci, že lesy v okolí Resortu Svaté Kateřiny jsou ohroženy vykáčením soukromým podnikatelem, za účelem prodeje dřeva.

12. Máte možnost zachránit lesy tím, že přispějete do zvláštního fondu určeného na ochranu lesa. Fond bude nabídnut podnikateli jako kompenzace ušlého zisku. Byli byste ochotni zaplatit jednorázově nějakou částku z Vašeho měsíčního příjmu na záchranu místních lesů?

- ano
proč.....
- ne
proč.....

13. Pokud byste byli ochotni přispět na záchranu lesa. Jak vysokou částku byste byli ochotni zaplatit z Vašeho měsíčního příjmu? Platba by byla jednorázová a vybraná částka by šla přímo do zvláštního fondu na záchranu lesa před vykáčením.

- 20 Kč
- 50 Kč
- 100 a více Kč

14. Byli byste ochotni zaplatit jednorázovou částku z Vašeho měsíčního příjmu v případě, že by na záchranu lesa byla vyhlášena přísná přírodní rezervace, do které byste již neměli přístup?

- 0 Kč
- 20 Kč
- 50 Kč
- 100 a více Kč

15. Představte si, že byste měli přijet do Resortu Svaté Kateřiny, kde jsou v okolí vykáčeny lesy. Jakou jednorázovou částku by Vám majitel Resortu Svaté Kateřiny musel zaplatit, abyste přijeli?

- 0 Kč
- 20 Kč
- 50 Kč
- 100 a více Kč

16. Kolikrát ročně navštívíte les?

-

Představte si, že majitel Resortu Svaté Kateřiny se v rámci ekonomizace rozhodl k intenzivnímu pěstování zeleniny a hodlá zasáhnout do polo-přírodního biotopu. Důsledkem toho dojde ke zhoršení či znemožnění rekreačního koupání.

17. Máte možnost zachránit polo-přírodní biotop tím, že jednorázově přispějete nějakou částkou z Vašeho měsíčního příjmu. Vybraná částka bude majiteli nabídnuta jako kompenzace ekonomických ztrát, které by nerealizováním projektu utrpěl. Byli byste ochotni zaplatit?

- ano
proč.....
- ne
proč.....

18. Pokud byste byli ochotni jednorázově přispět z Vašeho měsíčního příjmu, jak vysokou částkou, byste byli ochotni zaplatit majiteli Resortu Svaté Kateřiny, aby zachoval polo-přírodní biotop v současném stavu?

- 20 Kč
- 50 Kč
- 100 a více Kč

19. Jakou jednorázovou částku byste byli ochotni zaplatit z Vašeho měsíčního příjmu v případě, že by se polo-přírodní biotop zachránil, ale už by zde nebyla umožněna návštěva ani koupání z důvodu jeho prohlášení za přísně chráněný biotop.

- 0 Kč
- 20 Kč
- 50 Kč
- 100 a více Kč

20. Jakou jednorázovou sumu peněz by Vám musel majitel Resortu Svaté Kateřiny zaplatit jako kompenzaci toho, že se nemůžete v zaniklém biotopu koupat z důvodu pěstování zeleniny?

- 0 Kč
- 20 Kč
- 50 Kč
- 100 a více Kč

21. Kolikrát ročně navštívíte koupaliště?

-

Představte si, že by nastala situace, že v okolí Resortu Svaté Kateřiny by byla vybudována teplárna bez odlučovače, za účelem vytápění Resortu Svaté Kateřiny, které by vedlo ke zhoršení kvality ovzduší?

22. Byli byste ochotni jednorázově zaplatit z Vašeho měsíčního příjmu za nerealizování teplárny?

- ano
proč.....
- ne
proč.....

23. V případě že ano, jakou jednorázovou částku, byste byli ochotni zaplatit z Vašeho měsíčního příjmu k zachování současné kvality ovzduší (bez teplárny)?

- 20 Kč
- 50 Kč
- 100 a více Kč

24. Jakou jednorázovou částku by Vám majitel Resortu Svaté Kateřiny musel zaplatit jako kompenzaci, abyste přijeli, pokud by byla teplárna postavena a zprovozněna?

- 0 Kč
- 20 Kč
- 50 Kč
- 100 a více Kč

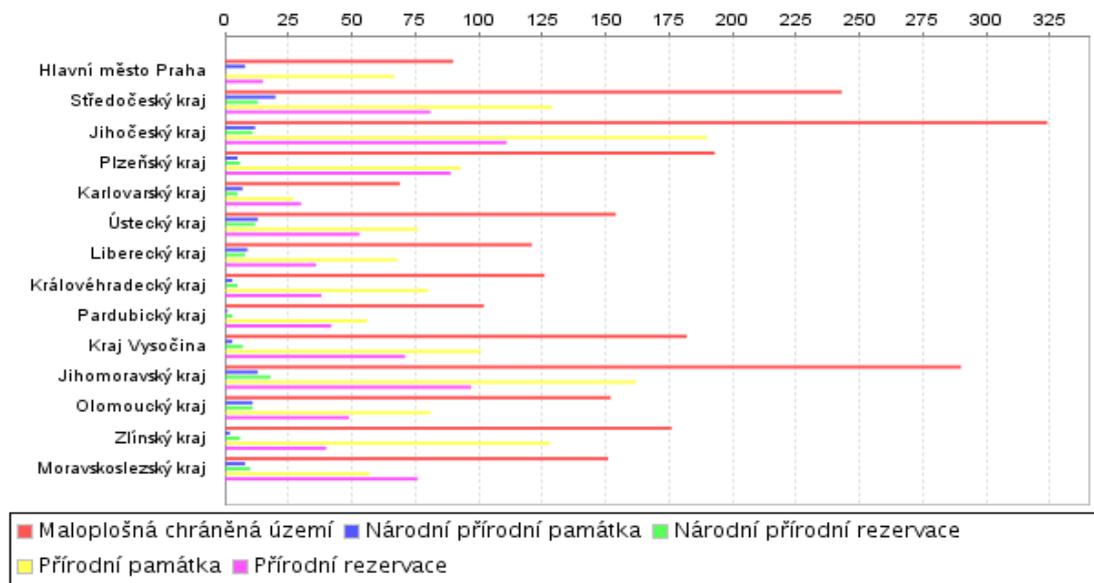
25. Co nejvíce dle Vašeho názoru škodí životnímu prostředí?

- znečištění vodního prostředí
- znečištění ovzduší
- znečištění půdy a lesního prostředí
- vše z výše uvedených
- nevím, nedokážu se rozhodnout

26. Jakým způsobem se podílíte na ochraně přírody?

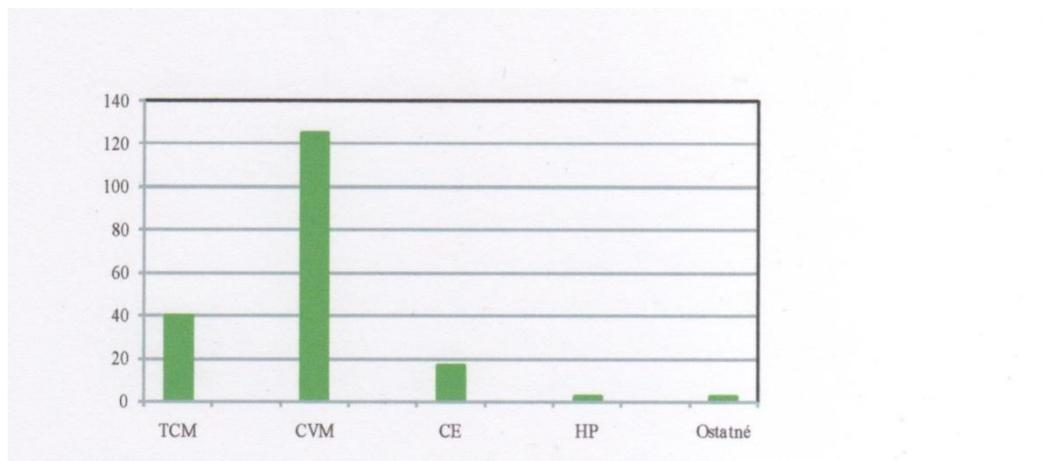
- omezením jízdy automobilem
- snížením spotřeby vody
- šetrné nakládání s energiemi
- žádným, není to třeba
- neuvažuji o tom
- jiným.....

Graf č. 1. Počet chráněných území v ČR k 31. 12. 2012

Zdroj: Agentura ochrany přírody a krajiny, staženo dne: 20. 12. 2013

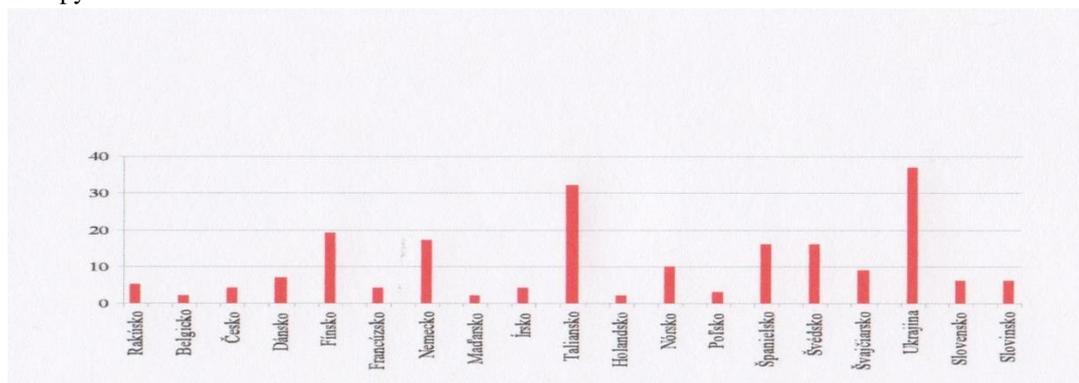
Graf č. 2. Početnost použití jednotlivých metod ekonomického hodnocení funkcí a služeb ekosystému v realizovaných studiích v Evropě.

TCM - travelcostMethod, CVM - contingentvaluationMethod, CE - choice experiment, HP - hedonicpricing, staženo dne: 21. 12. 2013

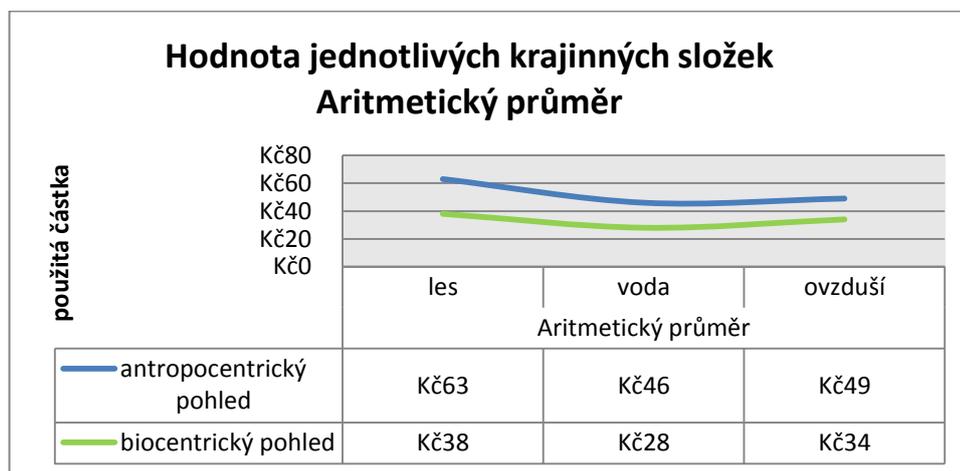
Zdroj: Mavsar, R., 2008: Valuationstudiesof non-market forestgoods and services in Europe

Graf č. 3. Přehled početnosti studií hodnocení funkcí a služeb ekosystémů v jednotlivých státech Evropy.

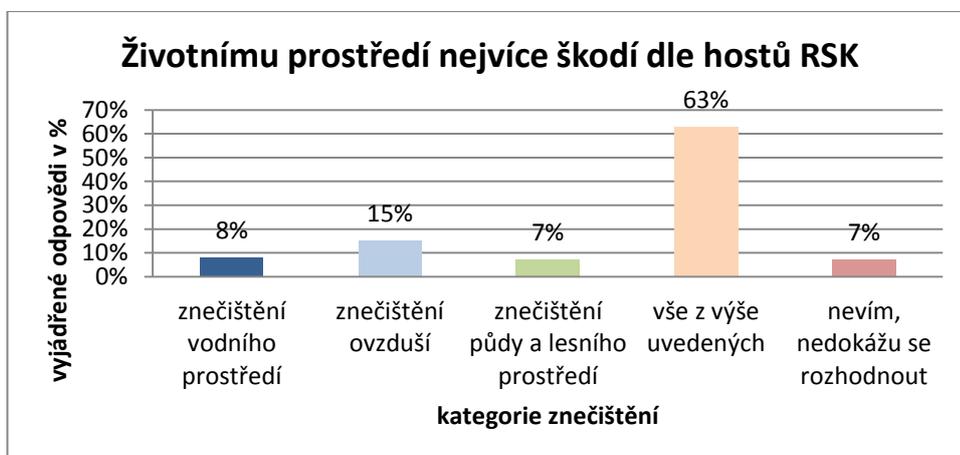

Zdroj: Mavsar, R., 2008: Valuation studies of non-market forest goods and services in Europe, staženo dne: 22. 12. 2013

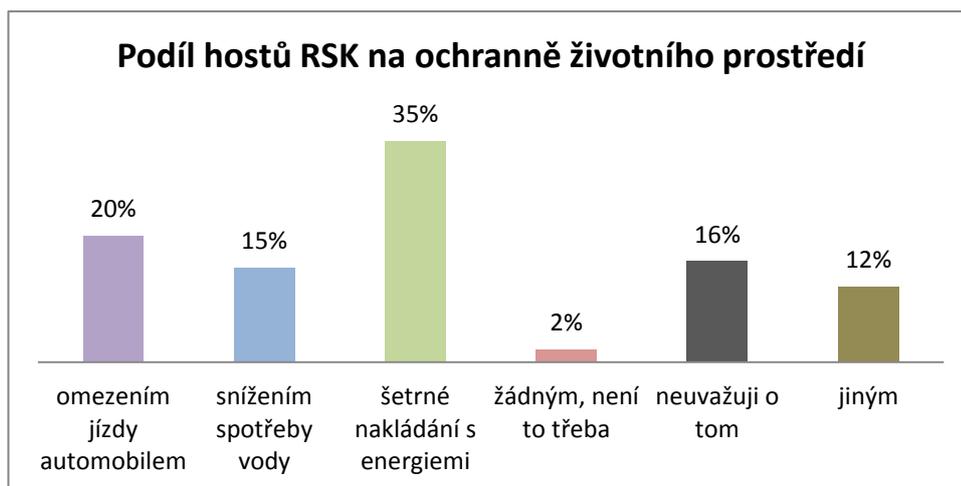
Graf č. 4. Jednotlivé krajinné složky, které preferují hosté Resortu Svaté Kateřiny přepočtené statistickou veličinou (aritmetický průměr) z antropocentrického a biocentrického hlediska.

Graf č. 5. Podíl jednotlivých typu znečištění životního prostředí podle názoru hostů Resortu Svaté Kateřiny.

Graf č. 6. Podíl hostů Resortu Svaté Kateřiny na ochranně životního prostředí.

Tabulka č. 1. Přehled věkové struktury jednotlivých sociálních skupin při netrzním oceňování krajinných složek přírody z biocentrického pohledu (ochota platit za statek).

Pohlaví	ženy												muži											
	15-30 let				31 - 50 let				51 let a více				15-30 let				31-50 let				51 let a více			
	Kč	0 Kč	20 Kč	50 Kč	100 Kč a více	0 Kč	20 Kč	50 Kč	100 Kč a více	0 Kč	20 Kč	50 Kč	100 Kč a více	0 Kč	20 Kč	50 Kč	100 Kč a více	0 Kč	20 Kč	50 Kč	100 Kč a více	0 Kč	20 Kč	50 Kč
Les	4	4	5	9	18	5	3	7	6	1	0	2	11	2	0	3	5	1	1	5	3	1	0	6
Voda	7	1	7	5	20	1	6	4	6	0	0	3	9	2	2	1	8	1	1	4	4	1	1	3
Ovzduší	11	1	2	4	21	1	1	8	5	1	0	1	10	0	0	5	6	0	1	6	7	0	0	4

Tabulka č. 2. Přehled z hlediska bydliště jednotlivých sociálních skupin při netrzním oceňování krajinných složek přírody z biocentrického pohledu (ochota platit za statek).

Pohlaví	ženy								muži							
	město				venkov				město				venkov			
	Kč	0 Kč	20 Kč	50 Kč	100 Kč a více	0 Kč	20 Kč	50 Kč	100 Kč a více	0 Kč	20 Kč	50 Kč	100 Kč a více	0 Kč	20 Kč	50 Kč
Les	15	5	6	14	15	5	2	2	7	4	1	6	12	0	0	9
Voda	18	1	8	10	16	2	4	0	9	4	2	2	13	0	2	5
Ovzduší	23	1	3	11	14	2	0	3	9	0	1	8	13	0	0	7

Tabulka č. 3. Přehled z hlediska dosaženého vzdělání jednotlivých sociálních skupin při netrzním oceňování krajinných složek přírody z biocentrického pohledu (ochota platit za statek).

Pohlaví	ženy												muži											
	základní				středoškolské				vysokoškolské				základní				středoškolské				vysokoškolské			
	Kč	0 Kč	20 Kč	50 Kč	100 Kč a více	0 Kč	20 Kč	50 Kč	100 Kč a více	0 Kč	20 Kč	50 Kč	100 Kč a více	0 Kč	20 Kč	50 Kč	100 Kč a více	0 Kč	20 Kč	50 Kč	100 Kč a více	0 Kč	20 Kč	50 Kč
Les	1	3	1	2	23	6	4	10	5	1	3	4	4	1	0	1	11	1	0	8	4	2	1	5
Voda	4	1	1	1	26	1	7	10	5	1	4	3	2	2	1	1	12	1	3	5	8	1	0	3
Ovzduší	5	0	0	0	25	2	2	5	5	0	1	8	5	0	0	1	12	0	0	9	5	0	1	4

Tabulka č. 4. Pohled jednotlivých sociálních skupin v závislosti na negativní dopady cestovního ruchu na krajinu.

Pohlaví	ženy						muži					
	město			venkov			město			venkov		
Vzdělání	základní	středoškolské	vysokoškolské	základní	středoškolské	vysokoškolské	základní	středoškolské	vysokoškolské	základní	středoškolské	vysokoškolské
Negativně	3	13	9	2	10	0	1	7	2	3	5	7

Tabulka č. 5. Pohled jednotlivých sociálních skupin z hlediska míry intenzity dopadu cestovního ruchu na okolní krajinu.

Pohlaví	ženy						muži					
	město			venkov			město			venkov		
Vzdělání	základní	středoškolské	vysokoškolské	základní	středoškolské	vysokoškolské	základní	středoškolské	vysokoškolské	základní	středoškolské	vysokoškolské
Nízká	0	3	0	0	0	0	0	1	1	1	0	2
Střední	0	9	6	1	7	0	0	5	0	0	4	3
Vysoká	2	1	2	1	3	0	0	1	1	3	1	2

Tabulka č. 6. Preference jednotlivých sociálních skupin při volbě dopravního prostředku k cestování.

Pohlaví	ženy						muži					
	město			venkov			město			venkov		
Vzdělání	základní	středoškolské	vysokoškolské	základní	středoškolské	vysokoškolské	základní	středoškolské	vysokoškolské	základní	středoškolské	vysokoškolské
Chůze	1	2	0	0	0	0	0	1	0	1	1	1
Jízdní kolo	0	0	1	1	0	0	1	0	0	0	1	1
Automobil	3	9	0	0	7	0	1	6	2	0	3	3
Autobus	0	1	1	1	2	0	0	0	0	0	1	0
Vlak	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1
Letadlo	0	1	0	0	1	0	0	2	0	0	0	1

Tabulka č. 7. Přehled preferencí k negativnímu vlivu cestovního ruchu na okolní krajinu vyjádřené jednotlivými sociálními skupinami.

Pohlaví	ženy						muži					
	město			venkov			město			venkov		
Vzdělání	základní	středoškolské	vysokoškolské	základní	středoškolské	vysokoškolské	základní	středoškolské	vysokoškolské	základní	středoškolské	vysokoškolské
Ano, spíše pozitivně	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ano, spíše negativně	0	5	4	2	6	0	1	5	1	0	2	5
Ne neovlivňuje, vzdálenost nemá vliv	0	4	2	0	2	0	0	2	1	1	1	0
Nedokážu se rozhodnout	1	1	2	0	2	0	0	0	0	0	1	0
Na krajinu má vliv něco jiného	2	3	1	0	0	0	1	1	0	1	1	2

Tabulka č. 8. Přehled vzdálenosti, kterou hosté Resortu Svaté Kateřiny překonávají při cestování, napříč jednotlivými sociálními skupinami.

Pohlaví	ženy						muži					
	město			venkov			město			venkov		
	Vzdělání	základní	středoškolské	vysokoškolské	základní	středoškolské	vysokoškolské	základní	středoškolské	vysokoškolské	základní	středoškolské
Do 50 km	1	8	5	2	6	0	2	2	0	1	1	4
Do 150 km	2	3	4	0	4	0	0	4	0	1	4	1
Více jak 200 km	0	2	0	0	0	1	0	1	1	0	0	2

Tabulka č. 9. Přehled preferovaných ubytovacích zařízení z hlediska jednotlivých sociálních skupin.

Pohlaví	ženy						muži					
	město			venkov			město			venkov		
	Vzdělání	základní	středoškolské	vysokoškolské	základní	středoškolské	vysokoškolské	základní	středoškolské	vysokoškolské	základní	středoškolské
Bez přístřeší	2	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0
Camping	0	1	1	0	3	0	1	2	0	0	1	1
Penzion	1	4	4	2	3	1	0	0	0	1	2	3
Hotel	1	7	4	0	4	0	1	5	1	0	1	3
Ostatní	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0

Tabulka č. 10. Přehled aktivit, které vyhledávají hosté Resortu Svaté Kateřiny členěné na jednotlivé sociální skupiny.

Pohlaví	ženy						muži					
	město			venkov			město			venkov		
	Vzdělání	základní	středoškolské	vysokoškolské	základní	středoškolské	vysokoškolské	základní	středoškolské	vysokoškolské	základní	středoškolské
Odpočinek v přírodě	2	5	6	2	3	0	1	1	0	2	0	2
Sport v přírodě	0	0	1	0	2	0	0	1	1	0	1	1
Kulturní památky	1	4	2	0	4	0	0	1	0	0	2	4
Zábava	2	5	1	0	0	0	1	4	1	0	2	0
Jiné	0	1	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0